

বৰগৱং যুটীয়া বনাঞ্চল ব্যৱস্থাপনা কমিটী

কুলসী বনাঞ্চল এলেকা, পশ্চিম কামৰূপ বনাঞ্চল সংমণ্ডল

মধ্য অসম বনাঞ্চল মণ্ডল

ক্ষুদ্র প্রকল্প আঁচনি

(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬)

প্রস্তুতকৰ্তা : বৰগৱং জে এফ এম চিৰ

সহযোগত

বনাঞ্চল বিভাগ, অসম

আৰু

ক'ম্পেল'

(ক্ষুদ্র প্রকল্প আঁচনি আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট)

(আই আই ই, আৰ জি ভি এন আৰু চি এম এল)

জুলাই-২০১৬

(B.W.)

Divisional Forest Officer
Kamrup West Division
Bamunigaon

সাংকেতিক শব্দ বিন্যাস তালিকা :—

সাংকেতিক শব্দ

মূল ভাষানি

ACF (এ চি এফ)	Assistant Conservator of Forests (সহযোগী বন সংরক্ষক)
AFD (এ এফ ডি)	Agency France de Development (উন্নয়ন বিষয়ক ফরাচী সংস্থা)
APFBC (এ পি এফ বি চি)	Assam Project on Forest and Bio-diversity Conservation (বনাঞ্চল আৰু জৈব-বৈচিত্ৰ্য সম্পর্কীয় প্ৰকল্প, অসম)
APL (এ পি এল)	Above Poverty Line (দারিদ্র্য সীমাবেধৰ ওপৰৰ)
BPL (বি পি এল)	Bellow Poverty Line (দারিদ্র্য সীমাবেধৰ তলৰ)
CCF (চি চি এফ)	Chief Conservator of Forests (মুখ্য বন সংরক্ষক)
CF (চি এফ)	Conservator of Forests (বন সংরক্ষক)
CML (চি এম এল)	Centre for Microfinance and Livelihood ক্ষুদ্র বিনিয়োগ আৰু জীৱিকা কেন্দ্ৰ
COMPELO (ক'মপেল')	Consortium for Micro Planning and Enhancing Livelihood Opportunities (ক্ষুদ্র প্ৰকল্প আঁচনি আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজেঁট)
DCF (ডি চি এফ)	Deputy Conservator of Forests (উপ বন সংরক্ষক)
DFO (ডি এফ অ')	Divisional Forest Officers (বন সংমণ্ডল বিষয়া)
EDC (ই ডি চি)	Eco-Development Committee (পাবিপাৰ্শ্বিক পৰিৱেশ উন্নয়ন কমিটি)
EPA (ই পি এ)	Entry Point Activities (প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যব্যৱস্থাপনা)
FCA (এফ চি এ)	Forest (Conservation) Act, 1981 (বন সংৰক্ষণ আইন-১৯৮১)
FD (এফ ডি)	Forest Department (বন বিভাগ)
FRA (এফ আৰ এ)	Forest Rights' Act (বন অধিকাৰ আইন)
FV (এফ ভি)	Forest Village (বনাঞ্চলীয় গাঁও)
FYP (এফ ৱাই পি)	Five Year Plan (পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা)
GHG (জি এইচ জি)	Green House Gases (প্ৰীন হাউচ গেছেছ)
GOI (জি অ' আই)	Government of India (ভাৰত চৰকাৰ)

GP (জি পি)	Gaon Panchayat (গাঁও পঞ্চায়ত)
Ha (হে)	Hectare হেক্টর (মাটিকালি)
HH (এইচ এইচ)	Households আৱাসগৃহ
IIIE আই আই ই	Indian Institute of Entrepreneurship ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্রতিষ্ঠান
JFMC (জে এফ এম চি)	Joint Forest Management Committee যুটীয়া বনাঞ্চল ব্যৱস্থাপনা কমিটী
MoEFCC (এম অ' ই এফ চি চি)	Ministry Environment, Forests & Climate Change পৰিৱেশ, বন আৰু বতৰ পৰিৱৰ্তন মন্ত্ৰালয়
MT (এম টি)	Metric Ton মেট্ৰিক টন
NTFP (এন টি এফ পি)	Non Timber Forest Product গছবিহীন বনজ উৎপাদিত সামগ্ৰী
OBC (অ' বি চি)	Other Backward Classes অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণী
SDP (এছ ডি পি)	Skill Development Programme দক্ষতা বিকাশ আঁচনি
ST (এছ টি)	Scheduled Tribes অনুসূচিত জনজাতি
SC (এছ চি)	Scheduled Caste অনুসূচিত জাতি
PHC (পি এইচ চি)	Primary Health Center প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ
PMU (পি এম ইউ)	Project Monitoring Unit প্ৰকল্প নীৰিক্ষণ গোট
PRA (পি আৰ এ)	Participatory Rural Appraisal প্ৰাঙ্গণ অংশগ্ৰহণকাৰীৰ মন্তব্য
RO (আৰ অ')	Range Officer বন বিষয়া (ৰেঞ্জ অফিচাৰ)
RGVN (আৰ জি ভি এন)	Rashtriya Gramin Vikas Nidhi ৰাষ্ট্ৰীয় গ্রামীণ বিকাশ নিধি
SDG (এছ ডি জি)	Sustainable Development Goals দীৰ্ঘম্যাদী বিকাশৰ লক্ষ্য
SLF (এছ এল এফ)	Sustainable Livelihood Framework দীৰ্ঘম্যাদী জীৱিকাৰ আৰ্থিক
SWOT (এছ ডিলিউট অ' টি)	Strength, Weakness, Opportunity & Threat ক্ষমতা, দুৰ্বলতা, সুযোগ আৰু ভাৰুকি
WPC (ডিলিউট পি চি)	Working Plan Circle কাৰ্য পৰিকল্পনা খণ্ড

বৰগৱং যুটীয়া বনাথওল ব্যৱস্থাপনা কমিটী
পশ্চিম কামৰূপ বনাথওল সংমণ্ডল, মধ্য অসম বনাথওল মণ্ডল

১০ বছৰৰ বাবে ক্ষুদ্র প্ৰকল্প আঁচনি
(জীৱিকা বিকাশ পৰিকল্পনা আৰু বনাথওল উন্নীতকৰণ আঁচনি)

সূচীপত্ৰ

(১)	পাতনি :	8
(২)	গ্রাম্য আৰ্থ-সামাজিক পৰিচয়.....	৫
(৩)	জীৱিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ.....	১১
(৪)	জীৱিকা বিকাশ পৰিকল্পনা.....	১৮
(৫)	বনাথওল বিকাশ আঁচনি.....	১৯
(৬)	জীৱিকা স্থিতিৰ কৰ্মৰাজিৰ বাবে চিহ্নিত হিতাধিকাৰীৰ তালিকা.....	
	১ বাঁহ-বেত.....	

(১) পাতনি

প্রকল্প আঁচনিৰ বিষয়ে	<p>ঃ বনাথওল আৰু জৈৱ-বৈচিত্র্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প, অসম (এপিএফবিচি)ৰ মূল লক্ষ্য হৈছে ‘অসমত এক দীৰ্ঘম্যাদী বনাথওল আৰু জৈৱ-বৈচিত্র্য সংৰক্ষণৰ ব্যৱস্থাপনা স্থাপন কৰাৰ বাবে বনাথওলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল নিৰ্ধাৰিত অধওলৰ জনসমুদায়সমূহক বনাথওল তথা বনাথওল বহিৰ্ভূত সম্পদেৰে তেওঁলোকৰ দৈনন্দিন জীৱিকাৰ সুবিধা মুকলিৰ বাবে এক বহুথী আঁচনিৰ কাৰ্য ৰূপায়ণ কৰা। এই প্রকল্পৰ মূল উদ্দেশ্য বৰ্ণোৱা হৈছে এইদৰে— বনাথওলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনসমুদায়সমূহৰ সহযোগত তেওঁলোকৰ জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ লগতে বনাথওলৰ পাৰিপার্শ্বিক পৰিৱেশ পুনৰুজ্জীৱিত কৰা আৰু জৈৱ-বৈচিত্র্যৰ দীৰ্ঘম্যাদী ব্যৱহাৰ আৰু ইয়াৰ সংৰক্ষণ নিশ্চিত কৰা।</p> <p>এই প্রকল্পৰ বাবে অসম চৰকাৰৰ সহযোগত মূলতঃ এএফডি (এজেন্সী ফ্ৰেন্স দ্য ডেভেলপমেন্ট) নামৰ ফ্রান্সৰ উন্নয়নকামী সংস্থাই বিস্তীয় সহযোগ আগবঢ়াইছে। বনাথওল আৰু জৈৱ-বৈচিত্র্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প সমিতি, অসম (এপিএফবিচি সমিতি)ক এই প্রকল্প আঁচনিৰ কাৰ্য ৰূপায়ণৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় পৰিকল্পনা, নিৰীক্ষণ, সহযোগিতা আৰু সামগ্ৰিক ব্যৱস্থাপনাৰ সম্পূৰ্ণ কৰ্তৃত প্ৰদান কৰা হৈছে।</p>
ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ বিকাশ	<p>ঃ বজাৰ সন্তোষনাপূৰ্ণ মান নিৰ্ণয়েৰে দৈনন্দিন জীৱিকাক উদগনি যোগাবলৈ বৰ্তমানৰ প্ৰকল্প আঁচনিয়ে উৎক্ষেপণ বিকাশত উদগনি যোগোৱাৰ লগতে এই প্ৰকল্পৰ অধীনত উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ মান নিৰ্ণয় আৰু উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বজাৰ ব্যৱস্থাৰ লক্ষ্য ৰাখিছে। সাম্প্ৰতিক সময়ত জনসংখ্যাৰ বিকাশৰ প্ৰতি লক্ষ্য বাখি বৰ্তমানৰ বনজ সম্পদৰ ওপৰত আহি পৰা আহেতুক হেঁচাৰ বাবেই ই অতি আৱশ্যকীয় হৈ পৰিছে। সেয়ে বজাৰ সন্তোষনাপূৰ্ণ ওপৰত লক্ষ্য বাখি সাম্প্ৰতিক বনাথওল আৰু জৈৱ-বৈচিত্র্যৰ উৎপাদিত সামগ্ৰী তথা সেৱাৰ মান বিকশাই তোলাটো অতি আৱশ্যক হৈ পৰিছে। ইয়াৰ উপৰি বনজ সম্পদ বহিৰ্ভূত জীৱিকাৰ সন্ধান উন্নৰ কৰিবলৈ সংশ্লিষ্ট জনসমুদায়ৰ সদস্যসকলৰ দক্ষতা বিকাশৰ মাধ্যমেৰে তেওঁলোকৰ সক্ষমতা বৃদ্ধিৰ আৱশ্যকতাও আহি পৰিছে।</p> <p>ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (আইআইই) গুৱাহাটী, বাস্তুীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৱজিভিএন) তথা ক্ষুদ্র বিনিয়োগ কেন্দ্ৰ আৰু জীৱিকা শীৰ্ষক (চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ' ফাইনেণ্স এণ্ড লাইভলিহৰ্ড) নামৰ প্ৰতিষ্ঠান কেইটাক লৈ গঠিত মহাজেঁটে এই প্ৰকল্প আঁচনিৰ অধীনত ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা বিকাশৰ কাৰ্য আঁচনি ৰূপায়ণ কৰিব। এই মহাজেঁটক 'Consortium for Micro Planning and Enhancing Livelihood Opportunites- COMPLEO' (ক্ষুদ্র প্ৰকল্প আঁচনি আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজেঁট) ক'ম্পেল' হিচাপে নামকৰণ কৰা হৈছে।</p> <p>প্ৰকল্পৰ নীতি-নিৰ্দেশনা অনুসৰি এই ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাৰ ভিতৰত ‘বন বিভাগ আৰু গাঁওসমূহৰ বিভিন্ন কাৰ্যব্যৱস্থা... বনাথওল নিৰ্ভৰশীল ব্যক্তিসমূহৰ জীৱিকালৈ আগবঢ়োৱা সহযোগিতা আৰু মূলতঃ দীৰ্ঘম্যাদী বন ব্যৱস্থাপনাৰ বিষয় অন্তৰ্নিহিত হৈ আছে। ইয়াৰ লগতে আছে বনাথওলৰ উন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বিকাশৰ বিষয়ে।</p>

<p>বৰগৰং জে এফ এম চিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা</p>	<p>অসমৰ কামৰূপ জিলাত অৱস্থিত বৰগৰং জে এফ এম চিৰ বাবে এই শিতানত ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে। এই জে এফ এম চি মধ্য অসম বন মণ্ডলৰ অধীনস্থ পশ্চিম কামৰূপ বন সংমণ্ডলৰ এলেকাধীন। বৰ্তমানৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ আঁচনিখন স্থানীয় পুৰুষ-মহিলা তথা স্থানীয় জনসমুদায়ৰ সদস্যসকলে প্ৰস্তুত কৰিছে। উল্লেখ্য যে ২০১৬ চনৰ জুন মাহত ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (আই আই ই)ৰ সহযোগী কৰ্মী আৰু সংশ্লিষ্ট এলেকাৰ জনসমুদায়ৰ সদস্যৰ প্ৰচেষ্টাত ‘গ্ৰামীণ সহযোগকাৰী সহমত’ (পি আৰ এ) অনুশীলনৰ আশাশুধীয়া ফলাফল হিচাপে আঁচনিৰ ৰূপ পাইছে। এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আঁচনিখন প্ৰকল্পৰ নীতি-নিৰ্দেশনা অনুসৰি আই আই ইয়ে প্ৰস্তুত কৰি উলিয়াইছে। এই আঁচনিখন প্ৰহণ কৰাৰ বাবে জুলাই, ২০১৬ত আলোচনামৰ্মে চূড়ান্ত সিদ্ধান্ত প্ৰহণ কৰা হয়।</p>																						
<p>(২) গ্ৰামীণ আৰ্থ-সামাজিক পৰিচয়</p>	<p>বৰগৰং যুটোয়া বনাঞ্চল ব্যৱস্থাপনা কমিটী (জে এফ এম চি) গঠন কৰা হৈছিল বৰগৰং অঞ্চলত বসবাস কৰা জনসমুদায়ৰ কল্যাণৰ অৰ্থে। এই গাঁওখন কুলচি সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ সীমান্তৰত্তী। এই অঞ্চলৰ নিৰ্দিষ্ট এলেকাটো কামৰূপ জিলাৰ ছয়গাঁও খণ্ড উন্নয়ন এলেকাধীন তথা সংশ্লিষ্ট জে এফ এম চিৰ আওতাত অৱস্থিত। অতিৰিক্ত সূচী (১)ত গ্ৰাম্য মানচিত্ৰ দিয়া হৈছে।</p>																						
<p>প্ৰধান তথ্যসমূহ</p>	<p>ঃ জে এফ এম চিৰ প্ৰধান তথ্যসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল— তালিকা (ক) জে এফ এম চিৰ প্ৰধান তথ্যসমূহ—</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 5px;">জে এফ এম চিৰ নাম</td> <td style="padding: 5px;">বৰগৰং</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">বসতি এলেকা</td> <td style="padding: 5px;">বৰগৰং</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">ৰাজহ গাঁৱৰ নাম</td> <td style="padding: 5px;">বৰিগাঁও নং-২</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">গাঁও পঞ্চায়ত/ভিচিডিচিৰ নাম</td> <td style="padding: 5px;">বৰিগাঁও নং-২</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">ৰাজহ চক্ৰ</td> <td style="padding: 5px;">পলাশবাৰী</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">জিলা</td> <td style="padding: 5px;">কামৰূপ</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">বন সংমণ্ডল</td> <td style="padding: 5px;">পশ্চিম কামৰূপ</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">বনাঞ্চল ক্ষেত্ৰীয় এলেকা</td> <td style="padding: 5px;">কুলসী</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">বনাঞ্চলৰ বীট এলেকা</td> <td style="padding: 5px;">কুলসী</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">জে এফ এম চিৰ গঠন বৰ্ষ</td> <td style="padding: 5px;">২০১৬</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">জে এফ এম চিৰ সীমা বৰ্ণনা</td> <td style="padding: 5px;">উল্লেখ কৰা ধৰণে উত্তৰেঃ কুলসী পৰ্বত। দক্ষিণেঃ কুলসী নদী। পশ্চিমেঃ কুলসী পৰ্বত। পূবেঃ কুলসী পৰ্বত।</td> </tr> </table>	জে এফ এম চিৰ নাম	বৰগৰং	বসতি এলেকা	বৰগৰং	ৰাজহ গাঁৱৰ নাম	বৰিগাঁও নং-২	গাঁও পঞ্চায়ত/ভিচিডিচিৰ নাম	বৰিগাঁও নং-২	ৰাজহ চক্ৰ	পলাশবাৰী	জিলা	কামৰূপ	বন সংমণ্ডল	পশ্চিম কামৰূপ	বনাঞ্চল ক্ষেত্ৰীয় এলেকা	কুলসী	বনাঞ্চলৰ বীট এলেকা	কুলসী	জে এফ এম চিৰ গঠন বৰ্ষ	২০১৬	জে এফ এম চিৰ সীমা বৰ্ণনা	উল্লেখ কৰা ধৰণে উত্তৰেঃ কুলসী পৰ্বত। দক্ষিণেঃ কুলসী নদী। পশ্চিমেঃ কুলসী পৰ্বত। পূবেঃ কুলসী পৰ্বত।
জে এফ এম চিৰ নাম	বৰগৰং																						
বসতি এলেকা	বৰগৰং																						
ৰাজহ গাঁৱৰ নাম	বৰিগাঁও নং-২																						
গাঁও পঞ্চায়ত/ভিচিডিচিৰ নাম	বৰিগাঁও নং-২																						
ৰাজহ চক্ৰ	পলাশবাৰী																						
জিলা	কামৰূপ																						
বন সংমণ্ডল	পশ্চিম কামৰূপ																						
বনাঞ্চল ক্ষেত্ৰীয় এলেকা	কুলসী																						
বনাঞ্চলৰ বীট এলেকা	কুলসী																						
জে এফ এম চিৰ গঠন বৰ্ষ	২০১৬																						
জে এফ এম চিৰ সীমা বৰ্ণনা	উল্লেখ কৰা ধৰণে উত্তৰেঃ কুলসী পৰ্বত। দক্ষিণেঃ কুলসী নদী। পশ্চিমেঃ কুলসী পৰ্বত। পূবেঃ কুলসী পৰ্বত।																						

উৎসঃ জুন ২০১৬ত পি আৰ এ অনুশীলনত জে এফ এম চিৰ সৈতে হোৱা আলোচনা আৰু সংগৃহীত তথ্যৰ
আধাৰত। (অতিৰিক্ত বিশদ তথ্য তালিকা-১ ৰেকৰ্ড-১ অতিৰিক্ত সূচীত সন্নিৰিষ্ট)

তালিকা (খ) : কার্যবাহী কমিটী আৰু সাধাৰণ সভাৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ—

কার্যবাহী কমিটী আৰু সাধাৰণ সভাৰ তথ্য	জে এফ এম চিৰ কার্যবাহী কমিটী আৰু সাধাৰণ সভাৰ তথ্য দাঙি ধৰা হ'ল—
সভাপত্ৰিৰ নাম	সঞ্জয় বাভা
সম্পাদকৰ নাম	কুঞ্জলাল বায়ন
কাৰ্যবাহী কমিটীৰ সদস্য সংখ্যা	পুৰুষ- ১৬, মহিলা- ৪
সাধাৰণ সভাৰ সদস্য সংখ্যা	প্রতিটো পৰিয়ালৰ মূৰৰীয়ে জে এফ এম চিৰ সদস্য

উৎস ৪ জে এফ এম চিৰ পৰা সংগ্ৰহীত তথ্য।

আৱাস গৃহ আৰু জনসংখ্যা গাঁথনি

গাঁওখনত ৪২টা আৱাস গৃহ আছে। ইয়াৰে
আটাইকেইটা আৱাসী পৰিয়ালেই দাবিদ্য সীমাৰেখা
(বিপিএল)ৰ তলৰ। গাঁওখনৰ মুঠ জনসংখ্যা ১৮৫।
ইয়াৰে ৮৮গৰাকী পুৰুষ আৰু বাকী ৯৭গৰাকী মহিলা।
গাঁওখনৰ সকলো জনসংখ্যা অনুসূচিত
জনজাতিৰ লোক।

তালিকা-২, ৰেকৰ্ড (১)ৰ তথ্যৰ পৰা পৰ্যালোচনাৰ বাবে বিবেচনা হ'ব পাৰে।

গড় আৱাসী : ইয়াৰ পৰা দেখা গ'ল যে— প্রতি আৱাসত গড় ব্যক্তিৰ সংখ্যা ৪.৪০। ২০১১ বৰ্ষৰ লোকপিয়ল
অনুসৰি বাজ্যখনত গ্রামাঞ্চলৰ প্রতি আৱাসী পৰিয়ালৰ সদস্য সংখ্যা গড়ে ৪.৯৪।

লিংগৰ অনুপাত : প্রতি ১,০০০ পুৰুষৰ বিপৰীতে মহিলাৰ সংখ্যা ১১০২গৰাকী, যিটো বাজ্যখনৰ গড় লিংগ
অনুপাততকৈ বহু বেছি। ২০১১ বৰ্ষৰ লোকপিয়ল অনুসৰি বাজ্যৰ জনসংখ্যাৰ লিংগৰ অনুপাতমৰ্মে ১০০০
পুৰুষৰ বিপৰীতে মহিলাৰ সংখ্যা ৯৫৮গৰাকী।

তালিকা (গ) বয়স আৰু লিংগ বিভাজন

বয়স/লিংগ	১৪ বছৰৰ তলৰ	১৫-৩০ৰ মাজত	৩১-৪৫ৰ মাজত	৪৬-৬০ৰ মাজত	৬০উধৰ
পুৰুষ	২৫	২০	১৫	২১	৭
মহিলা	২০	২৪	১৯	২৬	৮

উৎস ৫ পিতাৰএ

শিক্ষা আৰু দক্ষতা বিকাশ

৩৪.৫৯%ৰো অধিক জনসংখ্যা অশিক্ষিত।

জনসমুদায়টোৱ প্রায়ভাগ ব্যক্তিয়েই বিদ্যালয় পৰ্যায়ৰ
শিক্ষা গ্রহণ কৰিছে। আনহাতে, গাঁওখনৰ কমসংখ্যক
লোকেহে মহাবিদ্যালয়ৰ পৰা শিক্ষা লাভ কৰিছে।

তালিকা (ঘ) : শিক্ষাগত বিভাজন—

বয়স/লিংগ	অশিক্ষিত	চতুর্থ শ্ৰেণীলৈ	পঞ্চমৰ পৰা দশমলৈ	হাইস্কুল শিক্ষান্ত	ন্যাতক
পুৰুষ	২৬	২৮	২৯	৪	১
মহিলা	৩৮	২৩	৩৪	২	০

উৎস ৬ পিতাৰএ

	<p>জীরিকাৰ বাবে আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক ব্যৱস্থাপনাৰ পৰা দক্ষতা আহৰণ কৰা দেখা যায়। জে এফ এম চিৰ অধীনস্থ এলেকাৰ, দক্ষতা আহৰণৰ অনানুষ্ঠানিক মাধ্যমটো পৰম্পৰাগত। নিম্নোক্ত ক্ষেত্ৰসমূহত সাধাৰণ লোকসকলে পৰম্পৰাগত দক্ষতা লাভ কৰা দেখা যায়। (ক) হস্তশিল্প, (খ) বয়ন শিল্প, (গ) মৌ পালন, (ঘ) কৃষি।</p> <p>চৰকাৰে বাজ্যসমূহকে ধৰি সমগ্ৰ দেশতে দক্ষতা বিকাশ আঁচনিক আনুষ্ঠানিকভাৱে বৰায়িত কৰিবলৈ তৎপৰ হৈ পৰিছে। অৱশ্যে প্ৰস্তাৱিত প্ৰকল্প এলেকাৰ অথবা ইয়াৰ চুবুৰীয়া অঞ্চলত এনে আঁচনি এতিয়াও কাৰ্য্যকৰিতা হোৱা নাই।</p>
মাটি	<p>প্ৰকল্প এলেকাটো চুবুৰীয়া বাজ্য মেঘালয়ৰ খাচী পাৰ্বত্য এলেকাৰ উত্তৰ দিশে অৱস্থিত পৰ্বতীয়া অঞ্চলৰ সমীপৰতী। এই এলেকাটো কুলসী নদীৰ সমীপৰতী আৰু ইয়াৰ মাটিভাগ পলসযুক্ত তথা সমতলীয়। প্ৰকল্প এলেকাৰ পৰ্বতীয়া আৰু ইয়াৰ পাদভূমি খণ্ড খাচী পৰ্বতৰেই সংলগ্ন তথা বৰ্ধিত অঞ্চল আৰু একেদেৱে ই বঙ্গচুৱা মাটিৰে পৰিপূৰ্ণ।</p> <p>প্ৰকল্প এলেকাটোৰ সমতল ভূমি আৰু পৰ্বতীয়া অঞ্চলত যিবোৰ খেতি কৰিব পৰা যায়, সেইবোৰ প্ৰকৃততে ভৌগোলিক স্থিতি আৰু মাটিৰ গুণমানৰ ওপৰতহে নিৰ্ভৰশীল। ইয়াৰ উপৰি অঞ্চলটোত মাটিতেদে অন্যান্য কিছুমান খেতিও কৰিব পৰা যায় যদিও তাৰ কৃষি পদ্ধতিও পৃথক। আনহাতে প্ৰকল্প এলেকাৰ ওচৰে-পাঁজৰে প্ৰাকৃতিক নমনীয়তা (যাক ‘জুলিছ’ বুলি কৰয়) বিদ্যমান। সেই খণ্ডটোক শস্য পথাৰলৈ ৰূপান্তৰিত কৰা হৈছে।</p>
পানী	<p>এলেকাটোৰ মাজেৰে কুলসী নদীখন উত্তৰে অৱস্থিত ব্ৰহ্মপুত্ৰ নৈত সংযোজিত হোৱাৰ পূৰ্বে মেঘালয়ৰ পাহাৰৰ কাবেৰে বৈ গৈছে। এই নৈখন গোটেই বছৰজুৰি নিৰৱাচিন্নভাৱে বৈ আহিছে। এইখনিতে উল্লেখযোগ্য যে মেঘালয়ৰ পৰা বৈ অহা প্ৰতিখন নৈয়ে বৰ্ষাকালৰ সময়ত বানপানীৰ সৃষ্টি কৰে।</p> <p>ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ প্ৰাকৃতিক জলাশয়ৰে পৰিপূৰ্ণ। যাক স্থানীয়ভাৱে বিল বুলি কোৱা হয়। এই বিলসমূহ মাছ আদিৰ লগতে অন্যান্য জলসম্পদৰে পৰিপূৰ্ণ আৰু ই স্থানীয় লোকৰ চাহিদা পূৰণ কৰে। এলেকাটোৰ স্থানীয় আৱাসীসকলক ব্যক্তিগত ব্যৱহাৰৰ বাবে খাল, পুখুৰী আদিও আছে।</p>
বতৰ, তাপমান আৰু বৰষুণ	<p>প্ৰকল্প এলেকাটোত জুন-জুলাই-আগষ্ট মাহত অত্যধিক বৰষুণ হোৱাৰ উপৰি এপ্রিল-মে’-ছেপ্টেম্বৰ মাহত মজলীয়া বৰষুণ হয়। গ্ৰীষ্মকালত এলেকাটোৱে ১৩০০ এম এম বৰষুণৰ পানী লাভ কৰে। অঞ্চলটোৰ তাপমান শীতকালত ১০° ছেণ্টিগ্ৰেডৰ পৰা ২৪° ছেণ্টিগ্ৰেড আৰু গ্ৰীষ্মকালত ২৪° ছেণ্টিগ্ৰেডৰ পৰা ৩৭° ছেণ্টিগ্ৰেড পৰ্যন্ত হয়।</p>
বনাঞ্চল আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য	<p>প্ৰকল্প এলেকাৰ সমীপৰতী পাৰ্বত্য অঞ্চলৰ বনাঞ্চলত শাল, বাঁহ আৰু ডাঙৰ পাতযুক্ত প্ৰজাতিৰ গছ, যেনে— গমাৰি আদিৰ উপৰি আমলখি, মাক্ৰিশাল, চিদা, আহৈ আদি প্ৰজাতিৰ গছ উপলব্ধ।</p> <p>বনাঞ্চলত এন টি এফ পিৰ অন্তৰ্গত প্ৰজাতিৰ বিভিন্ন গছ, পাতযুক্ত পাচলি, ঔষধি গছ, বাঁহ-বেত, বিহলঙ্গি, ঘাঁহ-বন, ঝাড়ুৰ গছ আদি পাৰ পাৰি। এই সন্দৰ্ভত অতিৰিক্ত তথ্য ‘বনাঞ্চল উন্নয়ন আঁচনি’খনত উল্লেখ কৰা হৈছে।</p>

ব্যবহারিক মাটিকালিৰ ধৰণ	অতিরিক্ত সূচী (২)ত গাঁওখনত ব্যবহার হোৱা মাটিৰ ধৰণ সম্পর্কে বৰ্ণনা দিয়া হৈছে। উক্ত তথ্যৰ পৰা গাঁওখনত ব্যবহৃত মাটিকালিৰ ধৰণ উল্লেখ কৰা হ'ল— কৃষ্ণভূমি- ১৯.৫ শতাংশ, গচ্ছবনেৰে আৱৰা ৬৫ শতাংশ, আৱাসীয় ভূমি ১১ শতাংশ, জলাশয় ২ শতাংশ (খাল-পুখুৰী আদিকে ধৰি) অব্যবহৃত খালী মাটি ২.৫ শতাংশ।
-------------------------	--

স্বত্ত্বাধিকাৰত থকা মাটি	ৰেকৰ্ড-১ৰ তালিকা ৩ৰ তথ্যমৰ্মে আৱাসীয় লোকসকলৰ অধিকৃত মাটিৰ পৰিমাণ— তালিকা- খঃ অধিকৃত মাটিৰ ধৰণ
--------------------------	---

স্বত্ত্বাধিকাৰত থকা মাটিৰ শ্ৰেণীবদ্ধকৰণ	মুঠ স্বত্ত্বাধিকাৰী (*)				সৰ্বমুঠ
	ভূমিহীন	সাধাৰণ	ক্ষুদ্ৰ	মধ্যমীয়া	
আৱাসগৃহৰ সংখ্যা	০	১৮	২০	৪	৪২

উৎসঃ পি আৰ এ

পশুধন	গাঁওখনৰ স্থানীয় আৱাসীসকলে গৰু, ছাগলী, হাঁহ-কুকুৰা, গাহৰি আদি প্ৰতিপালন কৰে। স্থানীয় লোকসকলে প্ৰতিপালন কৰা পশুধনৰ সবিশেষ তথ্য ইয়াৰে অনুশীলনৰ আধাৰত দাঙি ধৰা হ'ল—
-------	--

তালিকা- চঃ জে এফ এম চিত পশুধনৰ প্ৰতিপালন

পশুধনৰ শ্ৰেণী →	গৰু	ছাগলী	হাঁহ-কুকুৰা	গাহৰি
প্ৰতি পৰিয়ালত গড়ে →	৪.০৫	১.৩১	৬.১৯	০.৬৪

উৎসঃ মে' ২০১৬ত আৱাসী এলেকাটোত চলোৱা সমীক্ষা অনুসৰি।

তালিকা- নঃ ৪, ৰেকৰ্ড ১ক উপৰিউক্ত বিষয় সন্দৰ্ভত বিবেচনা কৰিব পৰা যায়।

গাঁৰৰ আন্তঃগাঁথনি আৰু যোগাযোগৰ সুবিধা	যিকোনো জনসমুদায়ত দীৰ্ঘম্যাদী জীৱিকাৰ বিকল্প সুবিধাৰ বাবে ন্যূনতম আন্তঃগাঁথনিয়েহে বাট মুকলি কৰে। বৰ্তমানৰ পৰিস্থিতিত গাঁওখনৰ আন্তঃগাঁথনিৰ বাস্তৱ স্থিতি সন্তোষজনক নহয়। এই সম্পৰ্কত ৰেকৰ্ড-১ৰ তালিকা- ৫তে বাস্তৱ স্থিতি দৰ্শোৱা হৈছে। উল্লিখিত তালিকাখনৰ পৰাই গাঁওখনৰ আন্তঃগাঁথনি সম্পৰ্কত টোকাসমূহ উল্লেখ কৰা হ'ল— ব্যবহারিক আন্তঃগাঁথনি : আৱাসীয় লোকসকলে ন্যূনতম ব্যবহারিক সা-সুবিধা, যেনে— পথ যোগাযোগ, বিদ্যুৎ, খোৱাপানী যোগান, ম'বাইল যোগাযোগ আদিৰ পৰা বঞ্চিত হৈছে। শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্যসেৱা : গাঁওখনত শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্যসেৱা খণ্ডত ন্যূনতম সুবিধা নাই। ৰাজহৰা যাতায়াত ব্যৱস্থা নাই আৰু অঞ্চলৰ লোকসকলে নিকটৰতী অঞ্চললৈ যাতায়াতৰ বাবে চাইকেল ব্যৱহাৰ কৰে। চৰকাৰী কাৰ্যালয় : চৰকাৰী কাৰ্যালয়, যেনে— আৰক্ষী থানা, গাঁও পথওয়ত কাৰ্যালয়, ৰাজহ চক্ৰ বিষয়াৰ কাৰ্যালয়, বিট অফিচ-এন বিভাগ আদিৰ কাৰ্যালয়সমূহ গাঁওখনৰ পৰা নিৰ্দিষ্ট দূৰত অৱস্থিত। এইক্ষেত্ৰত গাঁওবাসীয়ে নিজৰ অথবা চুবুৰীয়া অঞ্চলৰ পৰা নিয়মিত ৰাজহৰা যাতায়াত ব্যৱস্থাৰ অভাৱত সমস্যাৰ সন্ধূখীন হ'লগীয়া হয়।
---------------------------------------	--

	<p>বিভীষণ লেনদেনের সুবিধা : বিভীষণ লেনদেনের সা-সুবিধা যেনে— বেংক, ডাকঘর আদি গাঁওখনের পরা নির্দিষ্ট দূরত্বত অবস্থিত। সেয়ে গাঁর আরাসীসকলের বেংক একাউন্ট অথবা ডাকঘরত ধন জমা করা একাউন্ট নাই।</p>
কৃষিজাত উৎপাদন	<p>গাঁওখনত কৃষিজাত উৎপাদন সম্পর্কত রেকর্ড- ১ৰ তালিকা নং- ৬ত বিশদভাবে উল্লেখ কৰা হৈছে।</p> <p>গাঁওখনের আরাসীসকলের অধিকৃত মাটিকালিৰ গড় পৰিমাণ ০.৬৩ হেক্টের। ইয়াৰে প্রায়ভাগ আৱাসী পৰিয়ালেই সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ, যাৰ ব্যক্তিগত মাটিৰ পৰিমাণ ১ হেক্টেৰতকৈও কম। অপ্লটোত জলসিঞ্চন ব্যৱস্থাৰ অভাৱৰ বাবেই সাধাৰণ লোকসকলে বৰ্ষাকালত (জুন-ছেপ্টেম্বৰ)হে মূল খেতি কৰে।</p> <p>অপ্লটোত ধান খেতিয়েই হৈছে মূল কৃষিকৰ্ম। কৃষিজীৱী লোকসকলে বৰ্ষাকালৰ আগমুহূৰ্তত আন ঠাইত বীজ ৰোপণ কৰি বৰ্ষাকালৰ সময়ত আন ঠাইত শস্য ৰোপণ কৰে। পৰৱৰ্তী সময়ত নৱেম্বৰ-ডিচেম্বৰৰ মাজভাগত উৎপাদিত খাদ্য শস্য চপোৱা হয়। গাঁওখনের আটাইকেইঠৰ অৰ্থাৎ ৪২ ঘৰ পৰিয়ালেই ধান খেতি কৰে। আৱাসীয় লোকসকলে পুৰুষসকলে মহিলাসকলে সহায়ত শস্য ৰোপণ কৰাৰ পৰা চপোৱালৈকে কৃষিকৰ্মত জড়িত হয়।</p>
শস্য উৎপাদনৰ বিৱৰণ	<p>রেকর্ড- ১ৰ তালিকা নং- ৭ত গাঁওখনত উৎপাদিত খাদ্যশস্যৰ সবিশেষ চাৰ পৰা যায়।</p> <p>গাঁওখনত প্রতি হেক্টের মাটিৰ বিপৰীতে উৎপাদিত খাদ্য শস্যৰ পৰিমাণ ১.২ মেট্ৰিকটনৰ পৰা ২ মেট্ৰিকটন পৰ্যন্ত হয়। গাঁওখনৰ প্রতিঘৰ পৰিয়ালে সীমিতসংখ্যক মাটিৰ বাবে ১ৰ পৰা ১.১ মেট্ৰিকটন পৰ্যন্ত প্রতিটো খেতিত ধান উৎপাদন কৰিব পাৰে। শস্য চপোৱা আৰু জমা কৰি বখা প্ৰক্ৰিয়াত ১৫ৰ ২০ শতাংশ খাদ্য শস্য নষ্ট হয়, দৈনিক প্রতি পৰিয়ালৰ সদস্যৰ বিপৰীতে ৫৫০ৰ পৰা ৬০০ গ্ৰাম পৰ্যন্ত চাউলৰ প্ৰয়োজন হয়। যিটো ভাৰতীয় স্বাস্থ্য গৱেষণা পৰিষদ (আই টি এম আৰ)ৰ পৰিপুষ্টিগত নীতি-নিৰ্দেশনাৰ আধাৰত পৰ্যাপ্ত। এতেকে দেখা গৈছে যে এনেধৰণৰ কৃষিকৰ্ম মুখ্যতঃ জীয়াই থকাৰ বাবেই প্ৰয়োজন। ইয়াৰ উপৰি উৎপাদিত খাদ্য শস্যৰ পৰা বজাৰ-সমাৰৰ বাবে তেনে নগণ্যহে উপলব্ধ হয়। সেয়ে ধানখেতিৰ পৰা পৰিয়ালটোৰ বাবে আয়ৰ পৰিমাণ সীমিত বুলিব পাৰি। প্ৰতিঘৰৰ পৰিয়ালৰ গড় আয় বাৰ্ষিক (খাদ্য শস্য বিক্ৰী কৰি) ২,০০০-২,৫০০ টকা।</p>

তালিকা-চৰ্ছুৰ বৰ্তৰিতিক কৃষিকৰ্ম

কৃষিজাত শস্য	বীজ ৰোপণ	শস্য উঠোৱা	শস্য চপোৱা
তিল, সৰিয়হ	জুন-জুলাই	ছেপ্টেম্বৰ-অক্টোবৰ	নৱেম্বৰ-ডিচেম্বৰ
আদা	নৱেম্বৰ-ডিচেম্বৰ	ফেব্ৰুৱাৰী-মাৰ্চ	এপ্ৰিল-মে'
ধান	মে'-জুন	ছেপ্টেম্বৰ-অক্টোবৰ	নৱেম্বৰ-ডিচেম্বৰ
মাকে	মে'-জুন	জুলাই-আগস্ট	আগস্ট-ছেপ্টেম্বৰ
উদ্যান শস্য		গোটেই বছৰজুৰি	
চাউল		গোটেই বছৰজুৰি	

উৎস : পি আৰ এ

পশু খাদ্যৰ মজুত স্থিতি	গাঁওখনত পশু খাদ্যৰ মজুত স্থিতি সম্পর্কত ৰেকৰ্ড Iৰ তালিকা নং-৮ত সন্নিৰিষ্ট হৈছে। উক্ত তালিকাই স্পষ্ট কৰা মতে, গাঁওখনত উপলব্ধ পশু খাদ্যৰ উৎসসমূহ হৈছে— (ক) ধান খেতিৰ অৱশিষ্ট। (খ) পৰিয়ালসমূহৰ বন্ধন খাদ্যৰ অৱশিষ্ট। (গ) ৰাহি হোৱা শাক-পাচলি। (ঘ) ঘাঁহনি পথাৰ।
বজাৰ	ৰেকৰ্ড- ১ৰ তালিকা নং- ৯ত দেখুওৱা হৈছে গাঁওখনৰ পৰা বিভিন্ন স্থানত থকা বজাৰসমূহ। গাঁওখনৰ জনসমূদায়ে লেনদেন কৰা মূল বজাৰসমূহ হৈছে— (ক) গেলামাল/ৰাজহৰা বিতৰণ ব্যৱস্থা : ১২ কিঃমিঃত দূৰত কুলসীত অৱস্থিত। (খ) সাপ্তাহিক/তিনিদিনীয়া বজাৰ : ১২ কিঃমিঃত দূৰত কুলসীত অৱস্থিত। (গ) মূল বজাৰ : ২২ কিঃমিঃ দূৰত ছয়গাঁৱত অৱস্থিত।
জলসম্পদ	ৰেকৰ্ড- ১ৰ তালিকা নং- ১০ত জলসম্পদৰ তথ্য দাঙি ধৰা হৈছে। গাঁওখনত মজুত থকা মূল জলসম্পদৰ উৎসসমূহ হৈছে— (ক) কুলসী নদী (বছৰটোৰ গোটেই সময়তে পানী পোৱা যায়।) (খ) দুটাকৈ জলাশয় : নিৰ্দিষ্ট বৰততহে উপলব্ধ। (গ) চাৰিটা জান : সকলো সময়তে পানী পোৱা যায়। (ঘ) কেঁচা কুঁৰা : সকলো সময়তে পানী পোৱা যায়।
ইঞ্চনৰ ব্যৱহাৰ	ৰেকৰ্ড- ১ৰ তালিকা নং- ১১ত গাঁওখনত উপলব্ধ ইঞ্চনৰ উৎসৰ তথ্য সন্নিৰিষ্ট হৈছে। একেখনি তথ্য তলত উল্লেখ কৰা হ'ল— (ক) কাঠ খৰি নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল : ৪২টা, উৎস : খৰিৰ বাবে বৃক্ষৰোপণ।
আৰ্থ-সামাজিক স্থিতি	সামাজিক গঠন : গাঁওখন জনগোষ্ঠীয়/অজনগোষ্ঠীয় সমূদায়ৰে গঠিত। তেওঁলোকৰ মাজত জাতিগত ব্যৱস্থা নাই। সমাজখনত গভীৰ সামাজিক পাৰ্থক্য দেখা যায়। মহিলাৰ মৰ্যাদা সন্তোষজনক দেখা যায়। অৰ্থনৈতিক স্থিতি : অৰ্থনৈতিক স্থিতি সন্তোষজনক নহয়। জীৱিকাৰ প্ৰধান উৎস হৈছে কৃষি আৰু উদ্যান শস্য। প্ৰায়ভাগ পৰিয়ালে বছৰটোত ১৫ হাজাৰৰ পৰা ২২ হাজাৰ পৰ্যন্ত আয় কৰে। জীৱিকাৰ বাবে স্থানীয় লোক তথা যুৱকৰ বৃহৎ হাৰত আন ঠাইলৈ পৰিৱাজন ঘটা নাই। অতিৰিক্ত তথ্য পৰৱৰ্তী খণ্ডত দাঙি ধৰা হ'ল।
মানচিত্ৰ	সংযোজিত সূচী-১ত পি আৰ এ অনুশীলনৰ ভিত্তিত মানচিত্ৰ দাঙি ধৰা হৈছে। (ক) গাঁৱৰ মানচিত্ৰ (খ) গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্ৰ (পি আৰ এৰ সদস্যসকলৰ নাম তথ্যসহ) (গ) গাঁৱৰ সম্পদৰ উৎসসমূহৰ মানচিত্ৰ।

৩ জীরিকাব সুযোগ বিশ্লেষণ

পি আৰ এ অনুশীলন	তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে বৰগবং গাঁৱত আই আই ই, গুৱাহাটীৰ বিশেষজ্ঞৰ দলে পি আৰ এ অনুশীলন চলায়। তাৰিখঃ ১৬ মে' ২০১৬, স্থানঃ সমুদায় পথাৰ, বৰগবং গাঁও, উপস্থিত জনসংখ্যাঃ ৩৫জন। উপস্থিত আছিল— জে এফ এম চিৰ কৰ্মকৰ্তা, গাঁওপ্ৰধান, স্থানীয় সদস্য, বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আদি।
পি আৰ এৰ উদ্দেশ্য	মুখ্য উদ্দেশ্য হৈছে— বনাঞ্চল উন্নয়ন আঁচনিৰ লগতে স্থানীয় লোকৰ জীৱিকাৰ বিকাশ সাধনৰ বাবে জনসমুদায়টোৱ পৰিয়ালসমূহৰ বাস্তৱ স্থিতি অধ্যয়ন কৰা।
আহিংসাৰ ব্যৱহাৰ আৰু পি আৰ এৰ ফলাফল	নিৰ্দিষ্ট অধ্যয়নৰ বিশ্লেষণত বিভিন্ন কৌশল হাতত লোৱা হয় আৰু সেই অনুপাতে সাফল্যও লাভ কৰা হয়। ইয়াৰ ভিতৰত সামাজিক মানচিত্ৰ প্ৰস্তুতকৰণ, আৰ্থিক অৱস্থাৰ মাপ নিৰূপণ, সাময়িক জীৱিকাৰ মাপ নিৰূপণ, পৰিসংখ্যামূলক ৰেখাংকন।

অতিৰিক্ত সূচী তালিকা-৩ত উপৰিউক্ত সবিশেষ তথ্য সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে।

জে এফ এম চিৰ জীৱিকাৰ পৰ্যালোচনা

মানৱ সম্পদ	<p>প্ৰকল্প এলেকাত মানৱ সম্পদৰ বিষয়ে পৰ্যালোচনা কৰিলে দেখা যায় যে আৱাসী লোকসকল পৰম্পৰাগতভাৱে কৃষিখণ্ডত দক্ষতা অৰ্জন কৰিছে। সকলো আৱাসীয়েই নিজে চলিব পৰাকৈ পৰম্পৰাগতভাৱে কৃষিকৰ্মত জড়িত হৈ আহিছে। কৃষিকসকলে নিজৰ পৰিয়ালক পোহপাল দিয়াৰ বাবে পৰ্যাপ্ত পৰিমাণৰ খাদ্য সংগ্ৰহত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰে। তেওঁলোকৰ কৃষি উৎপাদন মূলত বজাৰত বিক্ৰী কৰাৰ পৰিৱৰ্তে ঘৰৱা প্ৰয়োজনীয়তাৰ ওপৰতহে অগ্ৰাধিকাৰপ্রাপ্ত হয়।</p> <p>সমীক্ষাৰ পৰা এইটোও দেখা গৈছে যে এলেকাটোত হস্ততাত, বয়ন, বাঁহ-বেত আদি উদ্যোগৰ প্ৰচুৰ সন্তোষজনক আছে।</p>
১.২ বৃত্তিগত বিবৰণ	<p>প্ৰকল্প এলেকাটোত দেখা গৈছে যে গৰিষ্ঠসংখ্যক আৱাসী পৰিয়ালৰ ২ৰ পৰা ১০ হেক্টেৰ মাটি আছে। এইটো স্পষ্ট হৈছে যে জীৱিকাৰ কৌশল আৰু মাটিৰ স্বত্ত্বাধিকাৰৰ মাজত সম্পৰ্কৰ ব্যাপক পাৰ্থক্য আছে। অধিক মাটি থকা লোকৰ এটা পৰ্যায়ৰ পাছত অধিক হাৰত আয় কৰাৰ প্ৰয়াস দেখা নাযায়। এইটোও স্পষ্ট হৈছে যে অধিক মাটিৰ স্বত্ত্বাধিকাৰী হ'লেও কৃষিখণ্ডৰ পৰা অধিক হাৰত আয় কৰাৰ বিষয়টোত স্বত্ত্বাধিকাৰী নিৰ্ভৰশীল নহয়।</p> <p>স্পষ্ট হৈছে যে আৱাসীসকলক বিকল্প জীৱিকাৰ বাবে উদগনি যোগাবলৈ অকৃষিজাত কৰ্ম যেনে—চিলাইৰ কাম, বাঁহ-বেতৰ সামগ্ৰী নিৰ্মাণ আদিৰ দক্ষতা বৃদ্ধিৰ আৱশ্যকতা আছে।</p>
১.৩ শিক্ষাগত অৰ্হতাৰ পৰ্যায়	<p>আনৱ জীৱিকাৰ বিকল্পৰ ওপৰত ভাবুকিৰ সৃষ্টি নকৰাকৈ জীৱন ধাৰণৰ মান আৰু আৱামদায়ক জীৱনৰ বাবে জীৱিকাৰ স্থায়িত্ব নিৰ্ভৰ কৰে ব্যক্তিৰ সামৰ্থ্যৰ ওপৰত আৰু এইক্ষেত্ৰত শিক্ষাই গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। শিক্ষাৰ সুযোগ ব্যৱস্থাই সকলো লোককে সামৰি ল'ব লাগে, যাতে সামাজিক সবলীকৰণ আৰু দৰিদ্ৰতা নিৰ্মূলত ই সহায়ক হয়।</p>

	<p>প্রকল্প এলেকাটোত দেখা গৈছে যে উচ্চশিক্ষা আহরণৰ বাবে কোনো ব্যবস্থাপনা নাই। গাঁওখনৰ ভিতৰত কেৱল মাত্ৰ এখনেই নিম্ন প্রাথমিক বিদ্যালয় আছে। গাঁওবাসীৰ মাজত উদ্যমিতা বিকাশ আৰু সেই সম্পৰ্কীয় শৈক্ষিক দক্ষতাৰ বাবে আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক শিক্ষা ব্যৱস্থা আগবঢ়োৱাৰ আৱশ্যকতা আহি পৰিছে।</p>
১.৪ তথ্যৰ উৎস	<p>এখন সফল সমাজৰ বাবে তথ্যৰ উৎসই হৈছে সফলতাৰ অন্যতম কাৰক। হয়তো সেইবাবেই বনাধূলীয় এলেকাসমূহ পিছপৰি থকাৰ অন্যতম কাৰণ। প্রকল্প এলেকাটোত ৰেডিঅ'ৰ বাহিৰে অন্য মাধ্যম উপলব্ধ নহয়। তথ্যৰ উৎসটোৱে হৈছে এনেকুৱা এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰক, যিয়ে আজিৰ আধুনিক সমাজত প্রতিযোগিতাত নামিবলৈ জনসাধাৰণক জ্ঞানৰ সন্তাৱ প্ৰদান কৰে, য'ত উন্নত জীৱিকাৰ সুযোগৰ সন্ধান পোৱা যায়।</p>
১.৫ সংস্কৃতি আৰু পৰম্পৰা	<p>এটা জনসমুদায়ৰ সভ্যতা নিৰাপিত হয় তেওঁলোকৰ সংস্কৃতি আৰু পৰম্পৰাগত আচাৰ-ব্যৱহাৰৰ পৰা। প্রকল্প এলেকাটো সাংস্কৃতিক দিশৰ পৰা যথেষ্ট চহকী হোৱাৰ উপৰি তেওঁলোকৰ পৰম্পৰাগত জীৱন ধাৰণে এলেকাটোলৈ পৰ্যটনৰ প্ৰচুৰ সন্তাৱনীয়তা কঢ়িয়াই আনিছে।</p>
১.৬ দৈনন্দিন জীৱনত লিংগভেদে অংশগ্ৰহণ	<p>প্রকল্প এলেকাৰ পুৰুষসকলে ঘাইকৈ কৃষিকৰ্মতে নিয়োজিত হয়। যেনে— কৃষিৰ বাবে মাটি চহোৱাৰ প্ৰস্তুতি, বীজ সিঁচা, শস্য চপোৱা, শস্য নিকোৱা আদি অন্যতম। আনহাতে মহিলাসকলে ঘৰৱা বন্ধনকাৰ্য, শিশুৰ প্ৰতিপালন, পশুধনৰ প্ৰতিপালন আদি কৰ্মত নিয়োজিত হয়। দৈনন্দিন জীৱনত তেওঁলোকৰ দক্ষতাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি পাৰম্পৰিক অংশগ্ৰহণৰ বিষয়টো পৰ্যালোচনা কৰাৰ আৱশ্যকতা আছে।</p>
১.৭ প্ৰৱজন	<p>মানৱ সম্পদৰ বিষয়ে বিশ্লেষণ কৰিবলৈ গ'লে প্ৰৱজন এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয়। উন্নত জীৱিকাৰ বাবে পৰ্যাপ্ত সুযোগৰ সন্ধানত প্ৰৱজন সংঘটিত হয়। ইয়াৰে অনুশীলনত অৱশ্যে প্ৰকল্প এলেকাটোৰ ক্ষেত্ৰত এনে সমস্যা পৰিলক্ষিত হোৱা নাই। এলেকাটোত উচ্চ শিক্ষিতৰ হাৰ যথেষ্ট কম হোৱা বাবে এনে পৰিস্থিতিৰ সৃষ্টি হোৱা নাই। কিয়নো প্ৰৱজনৰ বিষয়টোত শিক্ষাই এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। উচ্চ শিক্ষাই জনসাধাৰণক উন্নতমানৰ জীৱিকাৰ সন্ধানৰ বাবে প্ৰৱজনত উদগনি যোগায়। আনহাতে গাঁওখনৰ পৰিয়ালসমূহৰ আকাৰো তেনেই সীমিত। সেই বাবেই প্ৰকল্প এলেকাটোত প্ৰৱজনৰ ঘটনা তেনেই নগণ্য।</p>
২ সামাজিক মূলধন বা সম্পদ	<p>সামাজিক মূলধন বা সম্পদৰ বিষয়টোৱে বিভিন্ন খণ্ডৰ গোটৰ মাজত পাৰদৰ্শিতাৰ বিষয়টোক বিশ্লেষণ কৰে। উদ্যোগী ফাৰ্মৰ বিকাশ, উন্নতমানৰ ব্যৱস্থাপনাগত পাৰদৰ্শিতা, বিভিন্ন পৰ্যায়ৰ যোগানিয়াৰৰ মাজত সম্পৰ্ক, সংযোগী প্ৰতিষ্ঠানৰ কৌশলগত স্থিতিৰ মান আৰু সমুদায়টোৰ বিৱৰণৰ বিষয়টো অন্তৰ্ভুক্ত।</p> <p>প্ৰকল্প এলেকাটোত সীমিতসংখ্যক আঞ্চলিক আৱশ্যক গোট আছে। এলেকাটোত জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধি আৰু উন্নতমানৰ পাৰদৰ্শিতাৰ বাবে আঞ্চলিক গোট আৰু গাঁৱৰ আৱাসীয় লোক তথা সমবায় সমিতিসমূহক শক্তিশালী কৰাৰ আৱশ্যকতা আছে।</p>

	<p>দেখা গৈছে যে অঞ্চলটোত চৰকাৰী আঁচনিৰ সফল ৰূপায়ণ তেনেই সীমিত। আনহাতে এলেকাটোৱে বিভিন্ন সামাজিক আঁচনি এতিয়াও লাভ কৰিবলৈ বাকী।</p>
৩ প্রাকৃতিক সম্পদ	<p>প্ৰকল্প এলেকাটো জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ বাবে প্ৰসিদ্ধ। প্রাকৃতিক সম্পদসমূহৰ ভিতৰত শাল গছ, চেগুন গছ আদিয়ে প্ৰধান। এই উচ্চ মূল্যৰ সম্পদসমূহ স্থানীয় ব্যৱহাৰৰ বাবে হওক অথবা চহৰৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ বাবেই হওক, ইয়াৰ অপব্যৱহাৰে বনাঞ্চল ধৰংসৰ অন্যতম কাৰক হিচাপে চিহ্নিত হৈছে আৰু ই গ্ৰাম্য জীৱিকাৰ কৌশলগত স্থিতিৰ সৈতে প্ৰত্যক্ষভাৱে জড়িত।</p> <p>প্ৰকল্প এলেকাৰ প্রাকৃতিক সম্পদৰাজিৰ ওপৰত বিস্তৃতভাৱে নিৰ্ভৰশীল হোৱা বিষয়টোক আমি অগ্ৰাধিকাৰ দিব বিচৰা নাই। এই ক্ষেত্ৰত আৱাসীয় লোকসকলৰ মাজত বনাঞ্চলৰ ওপৰত কমকৈ নিৰ্ভৰশীল হোৱাত উদগনি যোগাবলৈ ৰঞ্জন গেছ আদিৰ সংযোগ বিতৰণ কৰাটো বিকল্প ব্যৱস্থা হিচাপে আৱশ্যক আছে। একেদৰে প্ৰকল্প এলেকাটোৰ প্রাকৃতিক সম্পদৰাজিৰ সংৰক্ষণৰ উদ্দেশ্যে জীৱিকাৰ আন বিকল্প গঢ়ি তোলাটো সময়ৰ আছুন।</p>
৪ অৰ্থনৈতিক আৰু বিভৌয় সম্পদ	<p>অৰ্থনৈতিক আৰু বিভৌয় সম্পদে যিকোনো জীৱিকাৰ মান ধৰণৰ কৌশলগত আৱশ্যকতাক বুজাৰলৈ— নগদ, খণ বা জমা, অন্যান্য অৰ্থনৈতিক সম্পদ, ন্যূনতম আন্তঃগাঁথনি, উৎপাদনৰ আহিলা আৰু প্ৰযুক্তি আদি জীৱিকাৰ বাবে আৱশ্যকীয় বিষয়বোৰ সামৰি লয়।</p> <p>প্ৰকল্প এলেকাটোত এইটো দেখা গৈছে যে প্ৰতিটো পৰিয়ালৰে এইক্ষেত্ৰত বেংক একাউন্ট অথবা শস্যৰ বীমা, বেংকৰ খণ আৰু ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ আদি কোনোটোৱেই নাই।</p> <p>এইক্ষেত্ৰৰ এলেকাটোৰ লোকসকলৰ জীৱিকাৰ উন্নতিৰ বাবে তথা অৰ্থনৈতিক আৰু বিভৌয় সম্পদ বৃদ্ধিৰ বাবে বেংক একাউন্ট খুলি দিয়া, স্বাস্থ বীমা, শস্য বীমা, বেংকৰ খণ আৰু ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ আদিৰ ব্যৱস্থা আগবঢ়োৱাটো আৱশ্যক।</p>
৫ আন্তঃগাঁথনি বিষয়ক সম্পদ	<p>আন্তঃগাঁথনি বিষয়ক সম্পদৰ ভিতৰত ঘাইকে প্ৰাথমিক আন্তঃগাঁথনিৰ বিষয়ে বুজোৱা হয়, য'ত স্থানীয় লোকৰ জীৱন ধাৰণ তথা তেওঁলোকে জীৱিকাৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা সামগ্ৰী বা আহিলা আদি অন্তৰ্নিহিত হৈ থাকে। উদাহৰণস্বৰূপে যাতায়াত ব্যৱস্থা, যোগাযোগ ব্যৱস্থা, আশ্রয়স্থল, পানী, অনাময় ব্যৱস্থা আৰু ইন্ফনৰ ব্যৱহাৰ আদি অন্যতম। আমি প্ৰকল্প এলেকাটোত আন্তঃগাঁথনি বিষয়ক সম্পদৰ ক্ষেত্ৰত দেখিলোঁ যে অঞ্চলটোত এই জাতীয় ব্যৱস্থা অতি পুতোজনক। অঞ্চলটোত যাতায়াতৰ সুব্যৱস্থাৰ বাবে ভাল পথ, যান-বাহন আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা তেনেই দুৰ্বল। পানী আৰু অনাময় ব্যৱস্থাও পৰ্যাপ্ত নহয়। আনহাতে অঞ্চলটোত বিজুলী বাতিৰ যোগান এতিয়াও হোৱা নাই।</p> <p>প্ৰকল্প এলেকাটোত জীৱিকাৰ মান উন্নত কৰিবলৈ হ'লে জে এফ এম চি এলেকাত বস্তুগত আন্তঃগাঁথনিমূলক ব্যৱস্থাৰ উন্নয়নত গুৰুত্ব দিব লাগিব। এইক্ষেত্ৰত পথ যোগাযোগ, খোৱাপানী, অনাময় ব্যৱস্থা, সৌৰশক্তি আদিৰ ওপৰত প্ৰাধান্য দিয়াটো উচিত হ'ব।</p>

<p>জীৱিকাৰ সুযোগ</p>	<p>জীৱিকাৰ সুযোগসমূহ তলত দিয়া ধৰণে উল্লেখ কৰা হ'ল—</p> <p>গাঁওবাসীৰ বৰ্তমান জীৱিকাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি তেওঁলোকৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় আৱশ্যকীয় দক্ষতা/প্ৰাথমিকতা সন্দৰ্ভত জে এফ এম চিৰ এলেকাটোত বিশ্লেষণ কৰা হয়। সেই অনুসৰি কৃষিখণ্ড আৰু অনা-কৃষিখণ্ডৰ নামকৰণেৰে দুটা ভাগত বিভক্ত কৰা হয়। তলৰ তালিকাখনত দক্ষতা বিকাশৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় প্ৰশিক্ষণ আঁচনি সন্দৰ্ভত প্ৰাপ্ত সঁহাৰি সম্পর্কে তথ্য দাঙি ধৰা হ'ল—</p> <p style="text-align: right;">তালিকা নং (বা) : জীৱিকাৰ সুযোগৰ শ্রেণীবদ্ধকরণ</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr> <th rowspan="2" style="width: 25%;">প্ৰশিক্ষণ আঁচনিৰ প্ৰকৃতি</th> <th colspan="5">বিকল্প অগ্ৰাধিকাৰৰ ভিত্তিত মতামত</th> </tr> <tr> <th>১</th> <th>২</th> <th>৩</th> <th>৪</th> <th>৫</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>কৃষি আৰু কৃষিজাত সহযোগী কাৰ্যব্যৱস্থা সম্পর্কীয়</td> <td>১</td> <td>—</td> <td>—</td> <td>—</td> <td>—</td> </tr> <tr> <td>উদ্যান শস্য সম্পৰ্কীয়</td> <td>—</td> <td>—</td> <td>—</td> <td>৪</td> <td>—</td> </tr> <tr> <td>পশুধন সম্পৰ্কীয়</td> <td>—</td> <td>২</td> <td>—</td> <td>৪</td> <td>—</td> </tr> </tbody> </table>	প্ৰশিক্ষণ আঁচনিৰ প্ৰকৃতি	বিকল্প অগ্ৰাধিকাৰৰ ভিত্তিত মতামত					১	২	৩	৪	৫	কৃষি আৰু কৃষিজাত সহযোগী কাৰ্যব্যৱস্থা সম্পর্কীয়	১	—	—	—	—	উদ্যান শস্য সম্পৰ্কীয়	—	—	—	৪	—	পশুধন সম্পৰ্কীয়	—	২	—	৪	—
প্ৰশিক্ষণ আঁচনিৰ প্ৰকৃতি	বিকল্প অগ্ৰাধিকাৰৰ ভিত্তিত মতামত																													
	১	২	৩	৪	৫																									
কৃষি আৰু কৃষিজাত সহযোগী কাৰ্যব্যৱস্থা সম্পর্কীয়	১	—	—	—	—																									
উদ্যান শস্য সম্পৰ্কীয়	—	—	—	৪	—																									
পশুধন সম্পৰ্কীয়	—	২	—	৪	—																									

হস্তশিল্প সম্পর্কীয়	—	২	—	—	—
বয়নশিল্প সম্পর্কীয়	—	২	—	—	—
অন্যান্য (এন টি এফ পি)	১	—	—	—	—

উৎস : পি আর এ

পি আর এর অনুশীলনত স্পষ্ট হৈছে যে কৃষিজাত আৰু সহযোগী কাৰ্যব্যৱস্থা বা কৰ্মৰাজি যেনে— মৌগালন, ৰেচম উদ্যোগ জাতীয় প্ৰশিক্ষণ আঁচনিৰ প্ৰতি অগ্রাধিকাৰ দিয়া হৈছে। জে এফ এম চি এলেকাটোত মজুত থকা সম্পদৰাজিৰ বাবেই ইয়াৰ অগ্রাধিকাৰ বাছনিভুক্ত হৈছে। দ্বিতীয় অগ্রাধিকাৰ পোৱা বিষয়টো হৈছে হস্তশিল্প খণ্ড। এই খণ্ডটোত দক্ষতা বিকাশ ঘাইকৈ বাঁহ-বেতৰ সামগ্ৰী নিৰ্মাণৰ লগতে হস্তশিল্পজাতীয় কৰ্ম আঁচনি— য'ত চিলাইৰ কাম, বয়ন আদিয়ে প্ৰাধান্য পাইছে।

- কৃষি আৰু উদ্যান শস্য
- বয়নশিল্প
- হস্তশিল্প
- এন টি এফ পি

উপৰিউক্ত বিষয় সন্দৰ্ভত অতিৰিক্ত আলোচনা আগবঢ়োৱা হ'ল।

বনাঞ্চল বিকাশৰ সুযোগসমূহ	<p>বৰগৱং জে এফ এম চিত বনাঞ্চল বিকাশ সন্দৰ্ভত সুযোগসমূহ লৈ স্থানীয় জনসমূদায়টো কিমান সজাগ, তাৰ অধ্যয়নৰ বাবেই শ্ৰেণীবদ্ধকৰণ কৰা হয়। নিম্নলিখিত বিৰৱণে প্ৰকল্প এলেকাৰ বনাঞ্চল বিকাশৰ সুযোগসমূহ সন্দৰ্ভত শ্ৰেণীবদ্ধকৰণ কৰিছে (অতিৰিক্ত অনুসূচীত গণিতীয় শ্ৰেণীবদ্ধকৰণ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ৰন্ধন খৰিব বাবে বৃক্ষৰোপণ • গচ্ছপুলিৰ বাবে নাৰ্হাৰী স্থাপন • ঔষধি গছ, এন টি এফ পিৰ শ্ৰেণীভুক্ত গচ্ছপুলি বোপণ • মাটিৰ সীমা নিৰ্ধাৰণ • পশুখাদ্যৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় কৃষিকৰ্ম • বাঁহগছ বোপণ • বৃক্ষৰোপণ • পৰিত্যক্ত বনাঞ্চলৰ বিকাশকৰণ • বন সংৰক্ষণ • প্ৰাকৃতিকভাৱে পুনৰুজ্জীৱিতকৰণ
কৃষি আৰু উদ্যান শস্য	<p>ৰেকৰ্ড- ২ৰ তালিকা নং- ১২ত কৃষি আৰু উদ্যান শস্য ক্ষেত্ৰখনত জীৱিকাৰ সুযোগ সম্পর্কে বিবেচনা কৰিব পৰা যায়—</p> <p>মূল আসোৱাহসমূহ—</p> <p>(ক) সাৰ, কীটনাশক আদি দ্ৰব্যৰ নামমাত্ৰ ব্যৱহাৰ।</p> <p>(খ) জলসিঞ্চন ব্যৱস্থাৰ অভাৱ।</p> <p>(গ) কৃষিজাত আন্তঃঁগাঁথনি, আধুনিক যন্ত্ৰপাতি-সঁজুলি, পাৱাৰ টিলাৰ, ট্ৰেক্টৰ আদিৰ অভাৱ।</p> <p>(ঘ) অধিক উৎপাদনক্ষম বীজ ব্যৱহাৰ নকৰা।</p> <p>সুযোগসমূহ—</p> <p>(ক) সাৰ, কীটনাশক দ্ৰব্য আদিৰ উপযুক্ত ধৰণে ব্যৱহাৰৰ প্ৰয়োজন।</p> <p>(খ) নতুন আৰু আধুনিক প্ৰযুক্তিৰ প্ৰয়োগ।</p> <p>(গ) স্ব-ব্যৱস্থিত প্ৰশিক্ষণ আঁচনি প্ৰয়োগৰ আৱশ্যক। অঞ্চলটোৰ গাঁওবাসীয়ে</p>

	<p>জন্মসিদ্ধভাবে কৃষিকর্মৰ দক্ষতা অর্জন কৰিছে। সেয়ে এইফ্রেত্ৰতে তেওঁলোকৰ দক্ষতাৰ বিকাশ ঘটোৱাৰ আৱশ্যকতা আছে।</p> <p>কাৰ্য আঁচনি ৰূপায়ণৰ পৰামৰ্শ :</p> <ul style="list-style-type: none"> (ক) ট্ৰেষ্টৰ চালনৰ প্ৰশিক্ষণ। (খ) কৃষিভিত্তিক কৌশল বিকাশ আঁচনি ৰূপায়ণ। (গ) কীট-পতংগ, কীটনাশক দ্রব্যৰ ব্যৱহাৰ, অধিক উৎপাদনমুখী খেতি আদিৰ প্ৰশিক্ষণ।
পশুধন	<p>তালিকা নং- ১৩ত পৰিয়ালৰ আৰ্থিক সকাহৰ বাবে পশুধন পালনৰ সুযোগ সম্পৰ্কত সবিশেষ তথ্য সন্নিবিষ্ট হৈছে।</p> <p>মূল আসোঁৱাহসমূহ—</p> <ul style="list-style-type: none"> (ক) দুৰ্বল অৰ্থনৈতিক অৱস্থাৰ বাবে মুকলি বজাৰৰ পৰা পশু খাদ্য ক্ৰয়ত আহি পৰা সমস্যা। (খ) গছ-লতা আৰু ধান খেতিৰ পৰা ৰোৱা অৱশিষ্ট ওৰ পৰা ৬ মাহপৰ্যন্তহে উপলব্ধ হয়। একেদৰে গোটেই বছৰটোৰ বাবে সেউজীয়া খাদ্যৰ অভাৱ। (গ) পশু চিকিৎসা কেন্দ্ৰৰ অভাৱ। (ঘ) পশুধন পালনৰ বাবে উপযুক্ত জ্ঞানৰ অভাৱ। <p>সুযোগসমূহ—</p> <ul style="list-style-type: none"> (ক) পশুধনৰ পৰা ‘উচ্চ হাৰত আয়’ৰ সন্তাৱনা। (খ) জে এফ এম চিৰ পৰা কোকৰাবাৰ জিলা মুখ্যালয় আৰু পশ্চিমবংগ বাজ্য যথেষ্ট দূৰত্বত অৱস্থিত বাবে গাখীৰ এখন বৃহৎ চাহিদাপূৰ্ণ বজাৰ আছে। <p>কাৰ্য আঁচনি ৰূপায়ণৰ পৰামৰ্শ—</p> <ul style="list-style-type: none"> (ক) সৰ্বাধিক উৎপাদনমুখী গাহৰি পালন। (খ) সৰ্বাধিক উৎপাদনমুখী হাঁহ-কুকুৰা পালন। (গ) গো পালন।
এন টি এফ পি	<p>বেকৰ্ড- ২ৰ তালিকা নং- ১৪ত এন টি এফ পিৰ পৰা হ'ব পৰা সুযোগসমূহ উল্লেখ কৰা হৈছে—</p> <p>মূল আসোঁৱাহসমূহ—</p> <ul style="list-style-type: none"> (ক) এন ড্ৰিউ এফ পিৰ বাবে ন্যূনতম সুযোগ। (খ) প্ৰসংস্কৰণ উদ্যোগ গোটৰ অভাৱ। <p>সুযোগসমূহ—</p> <ul style="list-style-type: none"> (১) এন ড্ৰিউ এফ পিৰ বাবে বৃহৎ চাহিদা আছে। এই চাহিদা পূৰণ কৰিবলৈ পূৰ্বৰ মাটিৰ উপলব্ধতাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি অধিক বৃক্ষৰোপণ কৰিব পৰা যায়। <p>কাৰ্য আঁচনি ৰূপায়ণৰ পৰামৰ্শ—</p> <ul style="list-style-type: none"> (ক) খাদ্যশস্য, ফল-মূলৰ বৃক্ষৰোপণ। (খ) ঔষধি গছ তথ্য সুগন্ধি দ্রব্য উৎপাদিত গছ (MAP) ৰোপণ।
বিশেষ দক্ষতা বিকাশ	<p>বেকৰ্ড- ২ৰ তালিকা নং- ১৫ত দক্ষতা বিকাশৰ সুযোগসমূহ উল্লেখ কৰা হৈছে।</p> <p>মূল অসুবিধাসমূহ—</p> <ul style="list-style-type: none"> (ক) দক্ষতাৰ প্ৰতিচ্ছবিখন নিম্নমানৰ। (খ) উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ ভিন্নতাৰ অভাৱ। (গ) সামগ্ৰীৰ মান উন্নীতকৰণৰ বাবে গৱেষণাৰ অভাৱ। (ঘ) টি কিউ এম (TQM) কৌশলৰ অভাৱ।

	<p>সুযোগসমূহ—</p> <p>(ক) উপযুক্ত যোগ-সংযোগ ব্যবস্থা স্থাপন। (খ) ক্ষমতা বৃদ্ধিৰ বাবে দক্ষতা বিকাশেৰ প্রশিক্ষণ (গ) চৰকাৰৰ পৰা বিভৌয় সাহায্য।</p> <p>কার্য আঁচনি কল্পায়ণৰ পৰামৰ্শ—</p> <p>(ক) আধুনিক যন্ত্ৰ-পাতিৰ ওপৰত প্রশিক্ষণ (খ) গাঁওবাসীক আধুনিক প্রযুক্তিগত জ্ঞান আৰু সঁজুলি যোগান ধৰা। (গ) সামগ্ৰীৰ ভিত্তি কল্পাস্তৰেৰে নতুন সামগ্ৰীৰ উৎপাদন বিকাশেৰ বাবে দক্ষতা বিকাশ তথা প্রশিক্ষণ। (ঘ) কেঁচা সামগ্ৰী মজুতকৰণ কক্ষ (বেংক) স্থাপন। (ঙ) বিভিন্ন ক্ষেত্ৰ প্রতিষ্ঠানৰ দ্বাৰা উৎপাদিত সামগ্ৰী পাইকাৰী হাৰত ৱ্যব ব্যবস্থা কৰা। (চ) বিক্ৰীৰ বাবে উপযুক্ত পণ্য সামগ্ৰীৰ বজাৰ সংযোগ স্থাপন</p>
খণ্ড সুবিধা	<p>ৰেকৰ্ড- ২৮ তালিকা নং- ১৬ত এই বিষয়ে বিশদ আলোচনা কৰা হৈছে। মূল আসোঁৱাহসমূহ কাৰণৰ সৈতে—</p> <p>(ক) বিভৌয় বহিৰ্ভূত ব্যৱস্থা। (খ) অসংগঠিত ব্যক্তিগত খণ্ডাতাৰ উচ্চ হাৰত সুদ গ্ৰহণ।</p> <p>সুযোগসমূহ—</p> <p>(ক) আধুনিক বিভৌয় প্রতিষ্ঠান স্থাপন কৰা। (খ) পৰ্যাপ্ত সজাগতা বৃদ্ধি কৰা।</p> <p>কার্য আঁচনি কল্পায়ণৰ পৰামৰ্শ—</p> <p>(ক) গাঁওখনৰ নিকটৰতী অঞ্চলত আধুনিক বিভৌয় প্রতিষ্ঠান স্থাপন কৰা।</p>
কৌশলগত হস্তক্ষেপ	<p>জীৱিকা বিকাশ পৰিকল্পনাৰ বাবে কৌশলগত হস্তক্ষেপ হিচাপে উপৰিউক্ত পৰামৰ্শসমূহৰ সাৰাংশ এনে ধৰণৰ—</p> <p>(১) কৃষি আৰু উদ্যান শস্য : ট্ৰেষ্ট্ৰ চলোৱা প্ৰশিক্ষণ, কৃষিভিত্তিক দক্ষতা বিকাশ আঁচনি গ্ৰহণ, কীট-পতংগ, সাৰ, অধিক হাৰত উৎপাদন হোৱা হাইকুড খেতি আদিৰ প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱস্থা লোৱা।</p> <p>(২) পশুধন : গাহৰি পালন, হাঁহ-কুকুৰা পালন।</p> <p>(৩) এন ড্ৰিল্ট এফ পি : ফল-মূল, খাদ্য শস্য আদিৰ বৃক্ষৰোপণ, ঔষধি গছ, ঔষধি গুণ্যুক্ত সুগান্ধি দ্ৰব্যৰ গছ আদি ৰোপণ।</p> <p>(৪) বিশেষ দক্ষতা বিকাশ : আধুনিক যন্ত্ৰ-পাতিৰ ব্যৱহাৰৰ প্ৰশিক্ষণ, গ্ৰামাঞ্চলৰ জনসাধাৰণক আধুনিক প্রযুক্তিৰ জ্ঞান আৰু সঁজুলি যোগান ধৰা, নতুন সামগ্ৰী উৎপাদনৰ প্ৰশিক্ষণ, সামগ্ৰীৰ নতুন কল্পাস্তৰণৰ বাবে দক্ষতা বিকাশ, কেঁচামাল মজুতকৰণ কক্ষ বা বেংক স্থাপন আৰু ক্ষেত্ৰ প্রতিষ্ঠানৰ সৈতে বজাৰ সংযোগ স্থাপন।</p> <p>(৫) খণ্ড সুবিধা : নিকটৰতী অঞ্চলত আধুনিক বিভৌয় প্রতিষ্ঠান স্থাপন কৰা।</p>

৪ জীরিকা বিকাশ পরিকল্পনা

<p>আয় বৃদ্ধিৰ কার্যব্যবস্থা</p>	<p>গাঁওখনৰ আয় বৃদ্ধিৰ মূল পৰিকল্পনাসমূহ— কৃষি খণ্ডত (ক) মৌপালন (খ) বেচম খেতি (গ) গাহৰি-হাঁহ-কুকুৰা পালন। (ঘ) কৃষিকর্ম (ঙ) উদ্যান শস্য। অনাকৃষি খণ্ডত (ক) হস্তত্ত্ব-বয়নশিল্প। (খ) হস্তশিল্প উৎস : তালিকা নং- ৩২, বেকর্ড- ৪</p>
<p>এছ এইচ জিৰ কৰ্মৰাজি</p>	<p>নিম্নোক্ত কার্যব্যবস্থাসমূহ এছ এইচ জিৱে গাঁওখনত পালন কৰিব পাৰে— (ক) যুটীয়া দায়বদ্ধতা গোট গঠনৰ বাবে সংঘবদ্ধ হ'ব পাৰে। যাতে (খ) জীৱিকাৰ কৰ্মত গাঁওবাসীক উমেহতীয়াভাৱে জড়িত কৰিব পৰা যায়। উৎস : তালিকা নং- ৩৩, বেকর্ড- ৪</p>
<p>জ্ঞান বৃদ্ধিৰ বাবে ভ্রমণ</p>	<p>নিম্নোক্ত জ্ঞানবৰ্ধক ভ্রমণসূচী পৰিকল্পনাত লোৱা হৈছে। (ক) মৌপালন কৰা ফাৰ্ম পৰিদৰ্শন (খ) হস্তশিল্পজাত প্ৰদৰ্শনী পৰিদৰ্শন (গ) হস্তত্ত্ব উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ প্ৰদৰ্শনী পৰিদৰ্শন (ঘ) ঔষধিযুক্ত গচ্ছ-লতা ৰোপণৰ বাবে কৃষি বিশ্ববিদ্যালয় পৰিদৰ্শন উৎস : তালিকা নং- ৩৪, বেকর্ড- ৪</p>
<p>নিৰ্ধাৰিত কার্যব্যবস্থাৰ সাৰাংশ</p>	<p>পৰৱৰ্তী পৃষ্ঠাত সমীৰিষ্ট কৰা হৈছে।</p>
<p>সু-সংহতকৰণ</p>	<p>পৰিকল্পনাত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা বিষয়বোৰ ভাৰত চৰকাৰৰ আঁচনিসমূহত সু-সংহতভাৱে একাকীকৰণ কৰিব পৰা যায়। (ক) প্ৰাম্য নিয়োগৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় প্ৰাম্য নিয়োগ নিশ্চিতকৰণ আঁচনি। (খ) কৃষি আৰু ইয়াৰ সহযোগী ক্ষেত্ৰ বিকাশৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা। (গ) জলাশয় বিকাশ, জলসিথ্ণনৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি সিথ্ণন যোজনা। (ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ জীৱিকা অভিযান। (ঙ) দক্ষতা বিকাশ আঁচনি (চ) প্ৰামোদয়ন আৰু জীৱিকা সম্পর্কীয় অন্যান্য আঁচনিসমূহকো ইয়াত সামৰি ল'ব পৰা যায়। বৰ্তমান পৰিকল্পনাত উপৰিউক্ত সু-সংহত আঁচনিয়ে দীৰ্ঘম্যাদী ফলাফল প্ৰদান কৰিব। একেদৰে প্ৰকল্প কাৰ্য ৰূপায়ণৰ সময়ৰ পাছতো দীৰ্ঘম্যাদী কাৰ্য আঁচনিৰ ৰূপায়ণ ঘটিব।</p>

৫ বনাথল বিকাশ আঁচনি

বৰগৰৎ জে এফ এম চিৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ অংশ হিচাপে গাঁওখনত পি আৰ এ অনুশীলন চলাই এই বনাথল বিকাশ আঁচনি প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই পৰিকল্পনা আঁচনিৰ মূল লক্ষ্য হৈছে এক দীৰ্ঘম্যাদী ব্যৱস্থাপনাৰে জনসমুদায়টোৱ বাবে আৱশ্যকীয় জীৱিকাৰ সন্ধান তথা থলুৱা সম্পদৰ ব্যৱহাৰকে ধৰি জে এফ এম চিৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত বনাথলৰ পৰিৱেশ, জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু উৎপাদন সম্ভাৱনাবে খতিয়ান যুগত কৰা।

১. জে এফ এম চিৰ বনাথলৰ স্থিতি—

এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাট বৰগৰৎ জে এফ এম চিৰ অধীনত জে এফ এম বনাথলৰ নিম্নলিখিতসমূহ বিবেচনা কৰে—

- (ক) বন বিভাগে জে এফ এম চিসমূহক দায়িত্ব অৰ্পণ কৰা বনাথল এলেকাসমূহ। আৰু
- (খ) ঘোষিত এলেকাৰ বাহিৰ মাটি অথবা জনসমুদায়টোৱ নিজাৰবীয়া মাটিত বৃক্ষৰোপণ কৰা এলেকা বা কৰিবলগীয়া এলেকাসমূহ।

জে এফ এম চিৰ বনাথলসমূহৰ উল্লিখিত শ্ৰেণী দুটাৰ স্থিতিৰ ওপৰত তলত আলোচনা কৰা হ'ল—

১.১ বনাথল আৰু ইয়াৰ বৰ্তমান অৱস্থা :

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আঁচনিৰ অতিৰিক্ত তালিকা সূচীত সংলগ্ন বনাথল উন্নয়ন আঁচনি শীৰ্ষক প্ৰ-পত্ৰ নং- ৩০.১ জে এফ এম চিৰ দায়িত্ব অৰ্পণ কৰা বনাথল এলেকাৰ স্থিতিৰ বৰ্ণনা দিয়া হৈছে। অন্যান্য এলেকাত বৃক্ষৰোপণ কৰা ক্ষেত্ৰ আৰু বৃক্ষৰোপণ কৰিবলগীয়া ক্ষেত্ৰসমূহৰ স্থিতি মূল্যায়ন কৰাৰ পাছত বৰগৰৎ জে এফ এম চিৰ বনাথলৰ সবিশেষ সাৰাংশ উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা নং-১ বৰগৰৎ জে এফ এম চিৰ বনাথলৰ স্থিতি—

চিহ্নিত এলেকা	জেএফএমচি বনাথল এলেকা (হেক্টেৰ)	গাঁৰৰ পৰা দূৰত্ব (কিঃমিঃ)	বনাথলৰ অৱস্থা (ভাল- ৪০%তকৈ অধিক ঘন বনাথলৰ বাদে হতাশাজনক)	কিমান সঘনাট ব্যৱহাৰ হয় (২-৩ মিঃ, ৩-৬ মিঃ, ৬-৯ মিঃ, ৯ মিঃতকৈ অধিক)
(ক) দায়িত্ব অৰ্পণ কৰা বনাথল				
আৰ এফ/পি এফৰ নাম : বৰদুৱাৰ আৰ এফ : কুলসী বন সংমণ্ডল, পশ্চিম কামৰূপ মণ্ডল, বিট ঃ কুলসী আই বি	২০০ হেক্টেৰ	০ কিঃমিঃ	ভাল এলেকা : ১৫০ হেক্টেৰ হতাশাজনক এলেকা ৫০ হেক্টেৰ	২-৩ মিঃ
(খ) অন্যান্য বৃক্ষৰোপণ হোৱা ঠাই বা এলেকা				
স্থান : বনাথলৰ ধৰণ : বছৰি নকৈ পাত সলোৱা সেমেকা প্ৰভাৱিত বনাথল ভি এফ/অন্যান্য—			ভাল এলেকা : নাই হতাশাজনক : নাই	
মুঠ	২০০ হেক্টেৰ		ভাল এলেকা : ১৫০ হেক্টেৰ হতাশাজনক এলেকা ৫০ হেক্টেৰ	

উৎস : প্ৰপত্ৰ- ৩, তালিকা ৩.১/ অঞ্চলটোৱ সদস্যসকল আৰু বন বিভাগৰ সৈতে আলোচনামৰ্মে।

দেখা যায় যে বৰগৰং জে এফ এম চিৰ অধীনত ২০০ হেক্টের বনাঞ্চলীয় ভূমি আছে। যাৰ ভিতৰত ১৫০ হেক্টের মাটি এলেকা ভাল আৰু ৫০ হেক্টের মাটি এলেকা হতাশাজনক স্থিতিৰ।

১.২ : বনাঞ্চলৰ মাটিৰ ধৰণ :

বৰগৰং জে এফ এম চি এলেকাধীন বনাঞ্চলৰ মাটি পলসুৱা। তলৰ তালিকাখনত বনাঞ্চলটোৱে মাটিৰ ধৰণবোৰ দাঙি ধৰা হ'ল—

তালিকা নং- ২ : বৰগৰং জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলীয় মাটিৰ বিৱৰণ—

গুণাগুণৰ জোখ-মাপ	দায়িত্ব অপৰ্গ কৰা বনাঞ্চলৰ স্থিতি	বৃক্ষবোপণ কৰা অন্যান্য মাটিৰ স্থিতি
উৰ্বৰতাৰ পর্যায়	২.৩ৰ পৰা ২.৯৪ % জৈৱিক। মাটিত সচৰাচৰ পোৱা N, P205, K20 আৰু উপাদানসমূহ তুলনামূলকভাৱে যথেষ্ট ঘন।	—
খননীয়াৰ স্থিতি	—	—
গেদ	২৩ %	—
বোকা-পলশ	৩২ %	—
নতুন সংযোজিত মাটি	একেৰাৰে নিম্নতম	—
বালিময় টিলা বা হাফলু	৪৫ %	—

উৎস : প্ৰ-পত্ৰ-৩ ‘(খ) বনাঞ্চলৰ মাটিৰ ধৰণ’/স্থানীয় সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে।

বৰগৰং জে এফ চিৰ বাবে বনাঞ্চলটোৱে মাটিৰ ধৰণসমূহৰ মূল লক্ষণবোৰৰ সাৰাংশ—

(ক) এণ্টিছল (২৯.৩%)— বালিমহীয়া বিকশিত এচলীয়া মাটি।

(খ) ইনচেপটিছল (৫২.৩%)— বোকা মাটি আৰু জৈৱিক পদাৰ্থ নথকা সাধাৰণভাৱে বিকশিত মাটি।

(গ) এলফিছলছ (১২.৩%)— অতিশয় উৰ্বৰ পুৰণি মাটি।

(ঘ) আলটিছলছ (৬.১%)— ৰঙা আলতীয়া মাটি।

১.৩ : উক্তি শ্ৰেণীৰ সাম্প্ৰতিক সংমিশ্ৰণ :

বৰগৰং জে এফ চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলত তলত উল্লেখ কৰা উক্তি শ্ৰেণীৰ সাম্প্ৰতিক সংমিশ্ৰণ বিদ্যমান।

উল্লেখ্য যে স্থানীয় অৱণ্য এলেকা জলীয় বাঞ্পপূৰ্ণ আৰু খতুধৰ্মী বনাঞ্চল—

তালিকা নং- ৩ : বৰগৰং জে এফ চিৰ উক্তি শ্ৰেণীৰ সাম্প্ৰতিক সংমিশ্ৰণ

গুণাগুণৰ জোখ-মাপ	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম (উক্তি বিজ্ঞান)
প্ৰধান অৱণ্য প্ৰজাতি	টীক (চেণ্ডা)	টেক্টনা প্রাণিচ লিন্
সহযোগী প্ৰজাতি	গমাৰি	গেমেলিনা এৰবৰিয়া
জোপোহা ঘাঁঠনি, বন	টেকীয়া	ফার্নচ
	ভোট জলকীয়া	কেপচিকাম চিনেনছ
ওষধি গছ	অর্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অর্জুনা
	শিলিখা	টাৰ্মিনেলিয়া চেবুলা
	নিম	আজাদিৰাষ্ট্রা ইশিকা
	আমলখি	ফিলানথুচ এন্সিলিকা

অন্যান্য	জৰিবেট	কেলামাছ ইবেষ্টোছ
	জাতি বেট	কেলামাছ টেনুইছ
	ৰায়দাং বেট	কেলামাছ ৰ'টাং
	চুলি বেট	কেলামাছ ফেগেলাম
	লেজাই বেট	কেলামাছ ফ'রিবুণ্ডজ
	কাকো বাঁহ	ডি.হামিলটনী
	পাহাৰী জাতি বাঁহ	অঙ্গিটেনথেৰা পাৰভিফলিয়া
	দুলু বাঁহ	চিজ ষ্টাচিয়াম দুলু'ৰা
	আমলখি	এঙ্কিকা অফিচিনালিছ
	অর্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অর্জুনা
	অগৱ	একুইলাবিয়া আগাঙ্ক'ছা

উৎস : প্র-পত্র- ৩, ‘(গ) উদ্ধিদ শ্ৰেণীৰ সাম্প্রতিক সংমিশ্ৰণ’/জনসমুদায়টোৱ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে।

২. বনাথওল উন্নয়ন আঁচনিৰ বাবে আন বিষয়সমূহ—

বৰগৰং জে এফ এম চিৰ অধীনত বনাথওল উন্নয়ন আঁচনিৰ বাবে নিম্নোক্ত বিষয়সমূহ অন্তৰ্ভুক্তিৰ বিষয়টোত আলোচনা কৰা হয়—

২.১ জে এফ এম চিৰে বন সংৰক্ষণৰ বাবে পূৰ্বে লোৱা ব্যৱস্থাসমূহ—

বৰগৰং জে এফ এম চিৰে বন সংৰক্ষণৰ বাবে মুঠতে লোৱা ব্যৱস্থাসমূহৰ সম্পৰ্কত তলত উল্লেখ কৰা বিষয়ত আলোচনা কৰা হয়—

(ক) পৰিয়াল জড়িত : ৪২

(খ) ব্যক্তি জড়িত : ৪২ (প্ৰতি ঘৰৰ পৰা ১জনকৈ)

(গ) ব্যৱস্থাবলীৰ সাৰাংশ : উপলব্ধ নহয়।

(ঘ) কোনো আনুষ্ঠানিক ব্যৱস্থাপনা : উপলব্ধ নহয়।

(উৎস : প্র-পত্র- ৩, ‘জে এফ এম চিৰ স্থিতি- viii + ix/জে এফ এম চিৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে।)

২.২ : বনজ উৎপাদনৰ পৰা ঘৰৰ প্ৰয়োজনীয়তা

তালিকা নং- ৪ (ক) : বৰগৰং জে এফ এম চিৰ অধীনস্থ এলেকাৰ প্ৰতি পৰিয়ালৰ বাবে বনজ উৎপাদনৰ ঘৰৰ প্ৰয়োজনীয়তা—

বনজ উৎপাদন	প্ৰতি ঘৰৰ বাবে প্ৰয়োজনীয়তা		বৰ্তমান কেনেদৰে সংগ্ৰহ	উৎসসমূহ
	কিমান সঘনে আৱশ্যক	আনুমানিক পৰিমাণ		
কাঠ খৰি	সঘনাই	৩০-৬০ কেজি		বনাথওল
ঘৰৰ বাবে কাঠ	বছৰত এবাৰ	২ ডাল		বনাথওল
আন কাৰ্য সম্পাদনাৰ বাবে সৰু টুকুৰা কাঠ	—	—	—	—
খুঁটা/বাঁহ	মাহত এবাৰ	২-৩ ডাল বাঁহ	—	বনাথওল
বনাথওলৰ পৰা পশু খাদ্য	সঘনাই	দৈনিক ৪-৬ কেজি	—	বনাথওল
এনটিএফপি	সঘনাই	দৈনিক ২-৩ কেজি	—	বনাথওল
অন্যান্য	—	—	—	—

উৎস : প্র-পত্র- ৩ তালিকা নং- ৩.২/সমুদায়ৰ অন্যান্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে।

বৰগৰং জে এফ এম চি এলেকাত ৪২টা পৰিয়ালৰ ঘৰ আছে। উপৰিউক্ত তালিকা আৰু এই আৱাসৰ সংখ্যাৰ পৰা স্পষ্ট হৈছে যে বৰগৰং গাঁৱত বনজ সম্পদৰ বায়িক প্ৰয়োজনীয়তা তলত দিয়া ধৰণেৰে হয়—

তালিকা নং- ৪ (খ) : বনজ সম্পদৰ সৰ্বমুঠ ঘৰতৰা প্ৰয়োজনীয়তা বৰগৰং জে এফ এম চিৰ সকলো আৱাসী পৰিয়ালৰ বাবে—

বনজ উৎপাদনৰ নাম	সমুদায়টোৰ বাবে আৱশ্যক (কিঃগ্রাঃ/একক প্ৰতি বৰ্ষ) (*)	মন্তব্য
কাঠ খৰি	৮০৮০০	গোটেই বছৰ জুৰি
গৃহ নিৰ্মাণৰ বাবে কাঠ	৩০ ডাল	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী
সৰু গছৰ কাঠ আন	—	—
কাৰ্য সম্পাদনৰ বাবে	—	—
খুঁটা-বাঁহ	১৫০ ডাল বাঁহ	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী
বনাথওলৰ পৰা পশু খাদ্য	৯০৮০০	গোটেই বছৰ জুৰি
এন টি এফ পি	৬০০০	গোটেই বছৰ জুৰি
অন্যান্য	—	—

উৎস : তালিকা নং ৪ (ক) আৰু জনসমুদায়টোৰ তথ্যৰ আধাৰত মুঠ আৱাসৰ সংখ্যাৰ পৰা (*) = তালিকা নং ৪ (ক)ৰ পৰা আনুমানিক গড় হিচাপত প্ৰতি গৃহত প্ৰয়োজনীয়তা \times ৬৫ আৱাস।

২.৩ : সংগ্ৰহ আৰু গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদনৰ বজাৰ : ঘৰৰ ব্যৱহাৰৰ উপৰি গাঁওবাসীয়ে বনজ উৎপাদনৰ সামগ্ৰী সংগ্ৰহ কৰি স্থানীয় বজাৰতো বিক্ৰী কৰে। বৰগৰং জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত গাঁওবাসীয়ে তলত দিয়া তালিকা অনুসৰি বনজ উৎপাদনৰ সংগৃহীত সামগ্ৰী বজাৰলৈ নিয়ে।

তালিকা নং- ৫ (ক) : বৰগৰং জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীয়ে কৰা বনজ সম্পদৰ সংগৃহীত সামগ্ৰীৰ বাণিজ্যিকৰণ।

বনজ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ নাম	বজাৰৰ পৰা সংগ্ৰহ			সংগ্ৰহৰ স্থান
	ঝতু/মাহ	সংগ্ৰহ কৰা ঘৰৰ সংখ্যা	গড় অনুপাত সংগ্ৰহ (কেজি)	
কাঠ খৰি	বছৰ জুৰি	৪২	১৩২০	বনাথওল
গৃহ নিৰ্মাণৰ বাবে কাঠ	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী	৪২	১ ডাল	বনাথওল
অন্যান্য সামগ্ৰী নিৰ্মাণৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—	—
বাঁহ	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী	৪২	১০ডাল	বনাথওল
খুঁটা	—	—	—	—
বনাথওলৰ পৰা পশু খাদ্য	বছৰ জুৰি	৪২	দৈনিক ৩ কেজি	বনাথওল
এনটিএফপি	বছৰ জুৰি	৪২	দৈনিক ৯ কেজি	বনাথওল
অন্যান্য	—	—	—	—

উৎস : প্র-পত্র- ৩, তালিকা নং- ৩.৩/সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে।

এইক্ষেত্ৰত তলৰ তালিকাত অতিৰিক্ত সূচীত তথ্য সমিৱিষ্ট কৰা হৈছে—

তালিকা নং- ৫ (খ) : বনজ উৎপাদন সামগ্রীর সংগ্রহ আৰু বজাৰৰ অতিৰিক্ত তথ্য (বৰগৱং জেএফএমচি)

বনজ উৎপাদিত সামগ্রী	অতিৰিক্ত বিক্রী	কেনেদৰে বিক্রী	গড় আয় প্রতি গৃহ, বনজ উৎপাদিত সামগ্রীৰ বিক্রীৰ পৰা
কাঠ খৰি	৩৫০০০ কেজি/বছৰি	স্থানীয় বজাৰত বিক্রী	১৭০০-২১০০/ মাহে
গৃহ নিৰ্মাণৰ বাবে কাঠ	—	—	—
অন্য সামগ্ৰী নিৰ্মাণৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	২০-৪০ ডাল/ মাহে	স্থানীয় বজাৰ	৬০০-১২৫০/ মাহে
খুঁটা	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশু খাদ্য	৮০০ কেজি/ বছৰি	স্থানীয় বজাৰ	৮০০-১৫০০/মাহে
এন টি এফ পি	—	—	—
অন্যান্য	—	—	—

উৎস : প্র-পত্র- ৩, তালিকা নং- ৩.৪/সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে।

২.৪ : বনজ উৎপাদনৰ সৰ্বমুঠ আৱশ্যকীয়তা-সৰুৰা ব্যৱহাৰ আৰু বজাৰ বিপণন—

বৰগৱং জে এফ এম চিৰ আৱাসী সদস্যসকলৰ দ্বাৰা ব্যৱহাৰত বনজ উৎপাদন সামগ্ৰীৰ সৰ্বমুঠ প্ৰয়োজনীয়তাৰ
মূল সাৰাংশ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল— (উপৰিউক্ত উপ-খণ্ডসমূহৰ তথ্যৰ ভিত্তিত)

(এই সম্পৰ্কীয় সংগ্ৰহিত তথ্য তালিকা ৪ (খ) আৰু ৫ (খ) আগৰ পৃষ্ঠাত উল্লেখ কৰা হৈছে)

৩. বন সংৰক্ষণ/সুৰক্ষা বিষয়সমূহ

৩.১ সংৰক্ষণৰ সমস্যাবলী : বৰগৱং জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল সংৰক্ষণ সম্পৰ্কীয় সমস্যাসমূহৰ সাৰাংশ
তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা নং ৭ : বৰগৱং জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ সংৰক্ষণ সমস্যা—

সমস্যাৰ ধৰণ	আনুবংশিক সমস্যা আছে/নাই	লেখত ল'বলগীয়া হয়/নহয়
স্থানীয় পশুৰ বাবে ঘাঁহনি পথাৰ	আছে	হয়
অন্য এলেকাৰ পশুৰ বাবে ঘাঁহনি পথাৰ	আছে	হয়
অবৈধভাৱে গছ কটা	নাই	নহয়
কাঠৰ চোৱাং ব্যৱসায়	আছে	হয়
বনজুই	আছে	হয়
বনভূমি বেদখল	আছে	হয়
সংৰক্ষণৰ সময়ত		
সৰ্পদৎশন, জীৱনৰ প্রতি ভাবুকি	আছে	হয়
ওষধি গছৰ চুৰিকাৰ্য	আছে	হয়

উৎস : প্র-পত্র- ৩, তালিকা নং- ৩.৫/সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে।

এতেকে উল্লিখিত জে এফ এম চিৰে সন্মুখীন হোৱা বন সংৰক্ষণ বিষয়ক লেখত ল'বলগীয়া সমস্যাৰ কথাকেইটা
হ'ল— (ক) স্থানীয় পশু ধনৰ চৰণীয়া ঘাঁহনি পথাৰ। (খ) অন্য এলেকাৰ পশুধনৰ বাবে চৰণীয়া ঘাঁহনি পথাৰ

৩.২ বনাঞ্চল হ্রাসৰ কাৰণ—

বৰগৱং জে এম এম চি এলেকাৰ বনাঞ্চল হ্রাস হোৱাৰ কাৰণ—

(ক) বনাঞ্চলীয় হস্তক্ষেপ, (খ) জনগোষ্ঠীয় লোকৰ পৰম্পৰাগত কৃষি কৰ্ম, (গ) পাৰ্বত্য এলেকাত উপপন্থী সমস্যা।
(উৎস : প্র-পত্র- ৩, তালিকা নং ৩.৬/সমুদায়টোৰ সদস্যসকল আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

৪. বনাথওল উন্নয়ন আঁচনির বিষয়বস্তু :

বৰগৱৎ জে এফ এম চিৰ বন উন্নয়ন আঁচনিৰ মূল বিষয়বস্তু সম্পর্কত তলত আলোচনা কৰা হৈছে।

যেনে— সংৰক্ষণৰ পৰিকল্পনা, বনাথওলৰ বিকাশ (প্ৰতিপালন), গচ্ছপুলিৰ বিকাশ (নাৰ্চাৰী), সামগ্ৰিক ব্যৱস্থাপনা আৰু অন্যান্য কাৰ্য ব্যৱস্থাপনা।

৪.১ সংৰক্ষণ পৰিকল্পনা :

তলত উল্লেখ কৰা সংৰক্ষণ পৰিকল্পনাত বৰগৱৎ জে এফ এম চিৰ বনাথওল সংৰক্ষণৰ ব্যৱস্থাপনাৰলী সম্পর্কত আলোচনা কৰা হৈছে, যিবোৰ ইতিমধ্যে উপখণ্ড ৩.১ত আলোচিত হৈছে—

তালিকা নং- ৮, বৰগৱৎ জে এফ এম চিৰ বনাথওল সংৰক্ষণ পৰিকল্পনা—

সংৰক্ষণৰ কাম : প্ৰ-পত্ৰ- তত ধাৰ্য কৰামৰ্মে তালিকা নং ৩.৭ৰ পৰা গ্ৰহণযোগ্য হিচাপত পূৰ কৰিব লাগিব	বনাথওল এলেকাৰ স্থান	ব্যৱস্থাপনাৰলীৰ নিৰ্দিষ্ট আৰ্হতা (দীঘ, এলেকা, পৰিসৰ ইত্যাদি)	সময়	অগ্ৰাধিকাৰ (সৰ্বোচ্চ/মাধ্যম/ নিম্ন)
নিৰীক্ষকৰ নিযুক্তি	আৰ এফ	৩ কিলোমিটাৰ	সন্ধিয়া ৬- পুৱা ৬ বজালৈ	সৰ্বোচ্চ
তথ্য দিওঁতালৈ পূৰক্ষাৰ	আৰ এফ	৩ কিলোমিটাৰ	সকলো সময়তে	সৰ্বোচ্চ
বনজুইৰ পৰা সুৰক্ষা	আৰ এফ	৩ কিলোমিটাৰ	সকলো সময়তে	সৰ্বোচ্চ

(উৎস : প্ৰ-পত্ৰ- ৩, তালিকা নং ৩.৭/সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

এতেকে দেখা গৈছে যে তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে বৰগৱৎ জে এফ এম চিৰ (সৰ্বোচ্চ বা মাধ্যম পৰ্যায়ৰ
অগ্ৰাধিকাৰৰ ভিত্তিত) সংৰক্ষণ পৰিকল্পনাৰ কাৰ্যকৰী ব্যৱস্থা লোৱা উচিত—

(ক) সীমাৰ নিৰাপত্তা (বেৰ নিৰ্মাণ)। (খ) বনজুইৰ পৰা সুৰক্ষা।

৪.২ প্ৰস্তাৱিত কাৰ্যব্যৱস্থাৰ ধৰণ :

বৰগৱৎ জে এফ এম চিৰ ক্ষয়িযুও বনাথওলৰ পুনৰুদ্ধাৰৰ বাবে ল'বলগীয়া সংৰক্ষণমূলক প্ৰস্তাৱিত ব্যৱস্থাসমূহ—

তালিকা নং ৯ : বৰগৱৎ জে এফ এম চিৰ ল'বলগীয়া প্ৰস্তাৱিত কাৰ্যব্যৱস্থা

পৰিচৰ্যা/প্ৰতিপালন	প্ৰয়োজন আছে/ নাই	জেএফএমচিৰ দায়িত্ব (আছে/নাই)	মাহ/বছৰ কেতিয়া কৰিব পাৰি	প্ৰতিপালন কৰিবলগীয়া প্ৰস্তাৱিত এলেকা (হেষ্টৰত)
ক্ষয়িযুও বনাথওলৰ পুনৰুদ্ধাৰ	আছে	আছে	জুন-জুলাই	২০০ হেষ্টৰ
কটা গচ্ছ মৃঢ়াৰ সংৰক্ষণ	আছে	আছে	বছৰজুৰি	২০০ হেষ্টৰ
জলাশয়ৰ পৰিচৰ্যা	আছে	আছে	বছৰজুৰি	৫ হেষ্টৰ
জলাশয়	আছে	আছে	বছৰজুৰি	৫ হেষ্টৰ
ঘাঁঠ আৰু পশু খাদ্যৰ বাবে খেতি	আছে	আছে	বছৰজুৰি	—
বাঁঁহ গচ্ছ ৰোপণ	আছে	আছে	বছৰজুৰি	আৰ এফ
বীজ সিঁচা	আছে	আছে	বছৰজুলি	—
নিকোৱা/বৃক্ষৰোপণ	আছে	আছে	বছৰজুৰি	—
ঘন জোপোহাকৈ আণুৰি ধৰা	আছে	আছে	বছৰজুৰি	—
গচ্ছ ঠাল-ঠেঙুলি নিকোৱা				
প্ৰতিৰোধী বেৰ নিৰ্মাণ	আছে	আছে	বছৰজুৰি	২০০ হেষ্টৰ
সামাজিক প্ৰতিৰোধ	আছে	আছে	বছৰজুৰি	২০০ হেষ্টৰ
অন্যান্য কাৰ্যব্যৱস্থা (হাতী সুৰক্ষা)	আছে	আছে	বছৰজুৰি	আৰ এফ

উৎসঃ প্র-পত্র- ৩, তালিকা নং ৩.৯/সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে।

এতেকে দেখা গ'ল যে বৰগৰং জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল এলেকাত তলত উল্লেখ কৰা পৰিচ্যামূলক কাৰ্যব্যৱস্থাৰ প্ৰয়োজন আছে।—

(ক) বীজ সিঁচা।

(খ) বৃক্ষৰোপণ, নিকোৱা আদি।

৪.৩ বনাঞ্চল বিকাশ পৰিকল্পনা ঃ আগতীয়া কাম আৰু প্ৰস্তুতি :

তালিকা নং ১০ : বৰগৰং জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল বিকাশ আঁচনি

পৰিচ্যা/প্ৰতিপালন	বৃক্ষৰোপণ কৰিবলগীয়া আঁচনিৰ মাটিকালি (হেষ্টৰ)	খণ্ড খণ্ডকৈ বৃক্ষৰোপণ বা অগ্ৰাধিকাৰ	প্ৰজাতি	ব্যৱধান মিটাৰ × মিটাৰ
প্ৰাকৃতিকভাৱে পুনৰঞ্জীৱিত- কৰণত সহযোগিতা (মাজে মাজে বৃক্ষৰোপণ)	৪৫ হেষ্টৰ এ পি এফ বি চিৰ দ্বাৰা এ এন আৰ	—	শালগচ্ছবিহীন এন টি এফ পি	২ মিঃ × ২মিঃ
খণ্ড খণ্ডকৈ বৃক্ষৰোপণ	—	—	—	—
নিম, আমলখি, মৰুৱা, বাহেৰা (ওষধি গুণ্যুক্ত গছ বোপণ)	১০	—	ওষধি গছ	—
সম্পদশালী বৃক্ষৰোপণ	—	—	—	—
প্ৰত্যক্ষ বৃক্ষৰোপণ	—	—	—	—
অন্যান্য	—	—	—	—
মুঠ মাটিকালি (হেষ্টৰ)	৫৫ হেষ্টৰ	—	—	—

(উৎসঃ প্র-পত্র- ৩, তালিকা নং- ৩.৮/সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

৪.৪ বনাঞ্চল উন্নয়ন-বাৰ্ষিক লক্ষ্য

৫. তালিকা নং- ১০ (ক) আৰু (খ) : বৰগৰং জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল উন্নয়নৰ বাৰ্ষিক লক্ষ্য (১ বছৰৰ পৰা ৫
বছৰ) আৰু (৬ বছৰৰ পৰা ১০ বছৰ)

বৃক্ষৰোপণ আঁচনিৰ নাম	: খণ্ড খণ্ডকৈ বৃক্ষৰোপণ (লুক প্ৰেটেচন) (শালসহ অন্যান্য গছ)
বৃক্ষৰোপণৰ সময়-কাল	: ২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬লৈ (১০ বছৰ)
বৃক্ষৰোপণ এলেকা	: ১০০ হেষ্টৰ।
বৃক্ষৰোপণৰ ব্যৱধান	: ২ মিঃ × ২ মিঃ - ২৫০০ গচ্চপুলি প্ৰতি হেষ্টৰত
গচ্চপুলি ৰোপণ প্ৰতি বছৰত	: ১,১০,০০০ (বাৰ্ষিক ১১,০০০)
বৃক্ষৰোপণৰ বাবে খণ্ড এলেকা	: ১০টা (প্ৰতিটো খণ্ডত ১০ হেষ্টৰকৈ)
প্ৰজাতি	: শাল, গমাৰি, চিতু, তিতাচপা ইত্যাদি।
মূল্য	: এপিএফবিচিএছৰ দ্বাৰা নিৰ্ধাৰিত (প্ৰতি ২ বছৰত ২০ শতাংশ বৃদ্ধি)

বিভাগীয় বৰ্ষ	কাৰ্যব্যৱস্থা	ধনৰ পৰিমাণ
২০১৬-১৭	পুনৰঞ্জীৱিতকৰণৰ বাবে উপযুক্ত ঠাই চিনাক্তকৰণ, প্ৰাকৃতিকভাৱে গচ্চপুলি উৎপাদনৰ সম্ভাৱনীয়তা পৰীক্ষা, বতৰৰ প্ৰতিকূল প্ৰভাৱ বা ইয়াৰ চাপ নিৰ্ধাৰণ, ১০০ হেষ্টৰৰ কম হ'ব নালাগিব। ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী মাহত মাটিৰ সীমা নিৰ্ধাৰণ, ৪টা খণ্ডত মাটিকালি ভাগ কৰা, মাটি চহোৱা— ১০০০ টকা প্ৰতি হেষ্টৰত।	১০০০০০

২০১৭-১৮*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষরোপণ ২ মিঃ × ২ মিঃ, ১,১১১ গচ্ছপুলি প্রতি হেক্টেরত এপ্রিল-জুন মাহৰ সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিকৰণ।	৪৯৭০০০
২০১৮-১৯*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষরোপণ ২ মিঃ × ২ মিঃ, ১,১১১ গচ্ছপুলি প্রতি হেক্টেরত এপ্রিল-জুন মাহৰ সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিকৰণ প্ৰথম অলাগতিয়াল গচ-বন আঁতৰোৱা/নিকাকৰণ কৰা ; প্ৰথম বছৰত বোপণ কৰা গচৰ অলাগতিয়াল ঠাল-ঠেঙুলি, অন্য মৃত বন-লতা আদি চাফা কৰা।	৪৯৭০০০ ৬১৬০০
২০১৯-২০*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষরোপণ ২ মিঃ×২ মিঃ ১,১১১ গচ্ছপুলি প্রতি হেক্টেরত, এপ্রিল-জুন মাহৰ সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিকৰণ। দ্বিতীয় নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰত মৃত গচ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।	৫৯৬৪০০ ৭৩৯২০
২০২০-২১*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষরোপণ ২ মিঃ×২ মিঃ ১,১১১ গচ্ছপুলি প্রতি হেক্টেরত, এপ্রিল-জুন মাহৰ সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিকৰণ। তৃতীয় নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰত মৃত গচ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।	৫৯৬৪০০ ১৪৭৮৪০
২০২১-২২*	চতুৰ্থ নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰত মৃত গচ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।	২৬৬১১২
২০২২-২৩*	পঞ্চম নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰত মৃত গচ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।	৩৫৪৮১৬
২০২৩-২৪*	ষষ্ঠ নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰত মৃত গচ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।	২৬৬১১২
২০২৪-২৫*	সপ্তম নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰত মৃত গচ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।	২৬৬১১২
২০২৫-২৬ *	অষ্টম নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰত মৃত গচ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।	২৬৬১১২
মুঠ বিত্তীয় প্ৰয়োজনীয়তা		৩৯৮৯৪২৪

* প্রতি ৫ বছৰৰ মূৰে মূৰে বনাথ্বলৰ গুণমান ব্যৱস্থাপনাৰ বাবে নিকা কৰা আৱশ্যক।

উৎস : প্ৰপত্ৰ ৩, তালিকা নং ৩.১০/সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে

বৃক্ষরোপণ আঁচনিৰ নাম	: খণ্ড এলেকা বৃক্ষরোপণ (লুক প্লেটেচন) — চেণ্ণন আদিৰ লগতে সানমিহলি গচ আৰু বাঁহ গচ বোপণ।
বৃক্ষরোপণৰ সময়-কাল	: ২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬লৈ (১০ বছৰ)
বৃক্ষরোপণ এলেকা	: ১০০ হেক্টেৰ।
বৃক্ষরোপণৰ ব্যৱধান	: ২ মিঃ × ২ মিঃ - ২,৫০০ গচ্ছপুলি প্রতি হেক্টেরত
গচ্ছপুলি বোপণ প্রতি বছৰত	: ১,১০,০০০ (বার্ষিক প্ৰায় ১১,০০০)
বৃক্ষরোপণৰ বাবে খণ্ডৰ সংখ্যা	: ১০টা (১০ হেক্টেৰ হিচাপত)
প্ৰজাতি	: চেণ্ণন, সহযোগী— এজাৰ, খৈৰে, খয়াৰ, চিচু, জিয়া, অৰ্জুন, ঘৰা নিম, বাঁহ (জাতি বাঁহ, কাকো বাঁহ, ভলুকা আৰু বিজুলী) ইত্যাদি।

বিত্তীয় বর্ষ	কার্যব্যবস্থা	ধনৰ পৰিমাণ
২০১৬-১৭	পুনৰজ্জীৱিতকৰণৰ বাবে উপযুক্ত ঠাই চিনাক্তকৰণ, আকৃতিকভাৱে গচ্ছপুলি উৎপাদনৰ সম্ভাৱনীয়তা পৰীক্ষা, বতৰৰ প্রতিকূল প্ৰভাৱ বা ইয়াৰ চাপ নিৰ্ধাৰণ, ১০০ হেক্টৱৰ কম হ'ব নালাগিব। ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী মাহত মাটিৰ সীমা নিৰ্ধাৰণ, ৪টা খণ্ডত মাটিকালি ভাগ কৰা, মাটি চহোৱা— ১০০০ টকা প্রতি হেক্টৱত।	১০০০০০
২০১৭-১৮*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষৰোপণ ২ মিঃ × ২ মিঃ, ২৫০০ গচ্ছপুলি প্রতি হেক্টৱত এপ্ৰিল-জুন মাহৰ সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিতকৰণ।	২৬২৫০০
২০১৮-১৯*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষৰোপণ ২ মিঃ × ২ মিঃ, ২৫০০ গচ্ছপুলি প্রতি হেক্টৱত এপ্ৰিল-জুন মাহৰ সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিতকৰণ	২৬২৫০০
	প্ৰথম অলাগতিয়াল গচ্ছ-বন আঁতৰোৱা/নিকাকৰণ কৰা : প্ৰথম বছৰত ৰোপণ কৰা গচ্ছ অলাগতিয়াল ঠাল-ঠেঁড়ুলি, অন্য মৃত বন-লতা আদি চাফা কৰা।	২৬৯৫০
২০১৯-২০*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষৰোপণ ২ মিঃ×২ মিঃ ২৫০০ গচ্ছপুলি প্রতি হেক্টৱত, এপ্ৰিল-জুন মাহৰ সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিতকৰণ।	৩১৫০০০
	তৃতীয় নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰৰ মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।	৩২৩৪০
২০২০-২১*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষৰোপণ ২ মিঃ×২ মিঃ ২৫০০ গচ্ছপুলি প্রতি হেক্টৱত, এপ্ৰিল-জুন মাহৰ সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিতকৰণ।	৩১৫০০০
	তৃতীয় নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰৰ মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।	৬৪৬৮০
২০২১-২২*	চতুৰ্থ নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰৰ মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।	২৬৬১১২
২০২২-২৩*	পঞ্চম নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰৰ মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।	১৫৫২৩২
২০২৩-২৪*	ষষ্ঠ নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰৰ মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।	১১৬৪২৪
২০২৪-২৫*	সপ্তম নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰৰ মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।	১১৬৪২৪
২০২৫-২৬ *	অষ্টম নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰৰ মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।	১১৬৪২৪
	মুঠ বিত্তীয় প্ৰয়োজনীয়তা	২১৪৯৫৮৬

* প্ৰতি ৫ বছৰৰ মূৰে মূৰে বনাখলুৰ গুণমান ব্যৱস্থাপনাৰ বাবে নিকা কৰা আৱশ্যক।

৫.১ গচ্ছপুলি প্রতিপালন আঁচনি (Nursery)

বৰগৱৎ জে এফ এম চিৰ বাবে গচ্ছপুলি প্রতিপালন (Nursery) আঁচনি নিৰ্ভৰ কৰিছে নিম্নোক্ত ধৰণৰ নাৰ্ছাৰীৰ পৰা

(ক) জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ নাৰ্ছাৰী (বিভাগীয় নাৰ্ছাৰীকে ধৰি)

(খ) অন্যান্য নাৰ্ছাৰী— এছ এইচ জি আৰু ব্যক্তিগত।

জে এফ এম চিৰ সৈতে জড়িত বিভাগীয় নাৰ্ছাৰীৰ তথ্য—

বৰগৱৎ জে এফ এম চিৰ নাৰ্ছাৰী সম্পর্কত তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল। এই তালিকাৰ ভিতৰত জে এফ এম চিৰ কামত জড়িত বিভাগীয় নাৰ্ছাৰীও আছে।

তালিকা নং- ১১ (ক) : বৰগৱৎ জে এফ এম চিৰ নাৰ্ছাৰীসমূহ

নাৰ্ছাৰীৰ স্থান	প্ৰজাতি	প্রতিপালন বৰ্ষ	বীজ ৰোপণৰ সংখ্যা	মন্তব্য
বৰগৱৎ জে এফ এম চি	ভিন্ন প্ৰজাতি	২০১৬	৩,১৮,০০০	প্ৰস্তাৱিত

(উৎস : প্ৰ-পত্ৰ-৩ তালিকা নং ৩.১১/সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

অন্যান্য নাৰ্ছাৰী

বৰগৱৎ জে এফ এম চিৰ নিকটৰতী অন্যান্য নাৰ্ছাৰী সম্পর্কত তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা নং- ১১ (খ) : বৰগৱৎ জে এফ এম চিৰ সমীপৰ অন্যান্য নাৰ্ছাৰীসমূহ

নাৰ্ছাৰীৰ স্থান	প্ৰজাতি	প্রতিপালন বৰ্ষ	বীজ ৰোপণৰ সংখ্যা	মন্তব্য
বৰগৱৎ জে এফ এম চি	ভিন্ন প্ৰজাতি	২০১৬	৩,১৮,০০০	প্ৰস্তাৱিত

(উৎস : প্ৰ-পত্ৰ-৩ তালিকা নং ৩.১২/সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

প্রতিপালন ব্যৱস্থাপনা আঁচনি— ১০ বছৰ

বৰগৱৎ জে এফ এম চিৰ অধীনত গচ্ছপুলি প্রতিপালন ব্যৱস্থাপনা আঁচনি তলৰ তালিকাত দাঙি ধৰা হ'ল।

সম্পূৰ্ণ ১০ বছৰৰ বাবে ইয়াক সামৰি লোৱা হৈছে—

(ক) উপযুক্ত মানৰ কাঠৰ বাবে শাল, গমাৰি, চেণ্ডু।

তালিকা নং— ১২ (ক) বৰগৱৎ জে এফ এম চিৰ গচ্ছপুলি ৰোপণ আৰু প্রতিপালন ব্যৱস্থাপনা আঁচনি

বছৰ	প্রতিপালন/পৰিচ্যা
প্ৰথম বছৰ	সাময়িক নিকাকৰণ আৰু লতা বন আঁতৰোৱা
দ্বিতীয় বৰ্ষ	সূৰ্যৰ পোহৰক বাধা প্ৰদান কৰা সকলো ধৰণৰ জংঘল আঁতৰোৱা, খালী ঠাই পূৰণ, গচ্ছপুলিক পোনকৈ থিয় কৰোৱা।
তৃতীয় বৰ্ষ	অতিৰিক্ত ঠাল-ঠেঙুলি আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বৰ্ষ	ওচৰৰ গছত কলম দিয়া
পঞ্চম বৰ্ষ	ওচৰৰ গছত কলম দিয়া
ষষ্ঠ বৰ্ষ	খালী ঠাইত বৃক্ষৰোপণ
সপ্তম বৰ্ষ	খালী ঠাইত বৃক্ষৰোপণ
অষ্টম বৰ্ষ	খালী ঠাইত বৃক্ষৰোপণ
নৱম বৰ্ষ	খালী ঠাইত বৃক্ষৰোপণ
দশম বৰ্ষ	চেণ্ডু গছৰ বিকল্প শাৰী আঁতৰোৱা

(উৎস : সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

(খ) বাঁহ গচ্ছ বোপণ

তালিকা নং— ১২ (খ) বরগবং জে এফ এম চির গচ্ছপুলি বোপণ আৰু প্রতিপালন ব্যৱস্থাপনা আঁচনি

বছৰ	প্রতিপালন/পৰিচয়া
প্ৰথম বছৰ	নিকাকৰণ আৰু গচ্ছপুলিক বাধা প্ৰদান কৰা সকলো ধৰণৰ জংঘল আঁতৰোৱা
দ্বিতীয় বৰ্ষ	নিকাকৰণ আৰু গচ্ছপুলিক বাধা প্ৰদান কৰা সকলো ধৰণৰ জংঘল আঁতৰোৱা
তৃতীয় বৰ্ষ	গচ্ছৰ ঠাৰি আদি কৰ্তন
চতুৰ্থ বৰ্ষ	গচ্ছৰ ঠাৰি আদি কৰ্তন
পঞ্চম বৰ্ষ	গচ্ছৰ ঠাৰি আদি কৰ্তন আৰু বেঁকাৰেঁকিকৈ গজালি মেলা ঠাৰি কৰ্তন
ষষ্ঠ বৰ্ষ	গচ্ছৰ ঠাৰি আদি কৰ্তন আৰু বেঁকাৰেঁকিকৈ গজালি মেলা ঠাৰি কৰ্তন পৰ্যাপ্ত সূৰ্যৰ পোহৰৰ বাবে গচ্ছ কটালি দিয়া
সপ্তম বৰ্ষ	গচ্ছৰ ঠাৰি আদি কৰ্তন আৰু বেঁকাৰেঁকিকৈ গজালি মেলা ঠাৰি কৰ্তন পৰ্যাপ্ত সূৰ্যৰ পোহৰৰ বাবে গচ্ছ কটালি দিয়া
অষ্টম বৰ্ষ	গচ্ছৰ ঠাৰি আদি কৰ্তন আৰু বেঁকাৰেঁকিকৈ গজালি মেলা ঠাৰি কৰ্তন পৰ্যাপ্ত সূৰ্যৰ পোহৰৰ বাবে গচ্ছ কটালি দিয়া
নৰম বৰ্ষ	গচ্ছৰ ঠাৰি আদি কৰ্তন আৰু বেঁকাৰেঁকিকৈ গজালি মেলা ঠাৰি কৰ্তন পৰ্যাপ্ত সূৰ্যৰ পোহৰৰ বাবে গচ্ছ কটালি দিয়া
দশম বৰ্ষ	গচ্ছৰ ঠাৰি আদি কৰ্তন আৰু বেঁকাৰেঁকিকৈ গজালি মেলা ঠাৰি কৰ্তন পৰ্যাপ্ত সূৰ্যৰ পোহৰৰ বাবে গচ্ছ কটালি দিয়া

(উৎস : সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

(গ) জুই খৰিৰ বাবে বৃক্ষৰোপণ

তালিকা নং— ১২ (গ) বরগবং জে এফ এম চিৎ জুইখৰিৰ বাবে গচ্ছপুলি বোপণ আৰু প্রতিপালন

বছৰ	প্রতিপালন/পৰিচয়া
প্ৰথম বছৰ	গচ্ছপুলিক বাধা প্ৰদান কৰা সকলো ধৰণৰ জংঘল আঁতৰোৱা
দ্বিতীয় বৰ্ষ	গচ্ছপুলিক বাধা প্ৰদান কৰা সকলো ধৰণৰ জংঘল আঁতৰোৱা
তৃতীয় বৰ্ষ	অতিৰিক্ত গচ্ছ ঠাৰি আদি কৰ্তন আৰু বেঁকাৰেঁকিকৈ গজালি মেলা ঠাৰি কৰ্তন
চতুৰ্থ বৰ্ষ	অতিৰিক্ত গচ্ছ ঠাৰি আদি কৰ্তন আৰু বেঁকাৰেঁকিকৈ গজালি মেলা ঠাৰি কৰ্তন
পঞ্চম বৰ্ষ	শাৰী শাৰীকৈ বৃক্ষৰোপণ
ষষ্ঠ বৰ্ষ	গচ্ছৰ মুঢ়া আঁতৰোৱা
সপ্তম বৰ্ষ	কলম দিয়া (১৫ বছৰীয়া কলম চক্ৰ সৃষ্টি হ'ব)
অষ্টম বৰ্ষ	নিকাকৰণ আৰু ঠাল-ঠেঙুলি কৰ্তন
নৰম বৰ্ষ	নিকাকৰণ আৰু ঠাল-ঠেঙুলি কৰ্তন
দশম বৰ্ষ	নিকাকৰণ আৰু ঠাল-ঠেঙুলি কৰ্তন

(উৎস : সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

(ঘ) এন্টিএফপি/ওষধি গচ্ছ বোপণ

তালিকা নং— ১২ (ঘ) বৰগৱং জে এফ এম চিত এন্টিএফপি আঁচনি/ওষধি গচ্ছপুলি বোপণ আৰু প্ৰতিপালন

বছৰ	প্ৰতিপালন/পৰিচয়
প্ৰথম বছৰ	গচ্ছপুলিৰ ওচৰৰ জংঘৰ আঁতৰোৱা নিকা কৰা ঠাল-ঠেঙুলি কৰ্তন কৰা গচ্ছ শ্ৰীবৃদ্ধিৰ বাবে ফলৰ কলি কৰ্তন
দ্বিতীয় বৰ্ষ	গচ্ছপুলিৰ ওচৰৰ জংঘৰ আঁতৰোৱা নিকা কৰা ঠাল-ঠেঙুলি কৰ্তন কৰা গচ্ছ শ্ৰীবৃদ্ধিৰ বাবে ফলৰ কলি কৰ্তন
তৃতীয় বৰ্ষ	ফল সংগ্ৰহ, বীজ সংগ্ৰহ আৰু সাধাৰণ কলম দিয়া
চতুর্থ বৰ্ষ	ফল সংগ্ৰহ, অতিৰিক্ত আৰু আসোঁৱাহপূৰ্ণ ঠাল-ঠেঙুলি আঁতৰোৱা
পঞ্চম বৰ্ষ	ফল সংগ্ৰহ, অতিৰিক্ত আৰু আসোঁৱাহপূৰ্ণ ঠাল-ঠেঙুলি আঁতৰোৱা
ষষ্ঠ বৰ্ষ	ফল সংগ্ৰহ, অতিৰিক্ত আৰু আসোঁৱাহপূৰ্ণ ঠাল-ঠেঙুলি আঁতৰোৱা
সপ্তম বৰ্ষ	ফল সংগ্ৰহ, অতিৰিক্ত আৰু আসোঁৱাহপূৰ্ণ ঠাল-ঠেঙুলি আঁতৰোৱা
অষ্টম বৰ্ষ	ফল সংগ্ৰহ, অতিৰিক্ত আৰু আসোঁৱাহপূৰ্ণ ঠাল-ঠেঙুলি আঁতৰোৱা
নৰম বৰ্ষ	ফল সংগ্ৰহ, অতিৰিক্ত আৰু আসোঁৱাহপূৰ্ণ ঠাল-ঠেঙুলি আঁতৰোৱা
দশম বৰ্ষ	ফল সংগ্ৰহ, অতিৰিক্ত আৰু আসোঁৱাহপূৰ্ণ ঠাল-ঠেঙুলি আঁতৰোৱা

(উৎস : সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

৫.৩ অন্যান্য কাৰ্যব্যৱস্থা আঁচনি

বৰগৱং জে এফ চিৰ বাবে যুগ্মতোৱা অন্যান্য কাৰ্যব্যৱস্থা আঁচনি উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা নং— ১৩ : বৰগৱং জে এফ চিৰ অন্যান্য ব্যৱস্থাপনা আঁচনি

কাৰ্যব্যৱস্থা	প্ৰয়োজন আছে/নাই	দায়িত্বভাৱ	মাহ/বছৰ	এলেকা (হেক্টেৰ)
(ক) স্বাস্থ্য সেৱা শিবিৰ	আছে	ভি এছ এছ	ফেব্ৰুৱাৰী-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
(খ) অনানুষ্ঠানিক শিক্ষাকেন্দ্ৰ	আছে	ভি এছ এছ	ফেব্ৰুৱাৰী-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
(গ) ইঞ্চন ৰাহি কৰা সঁজুলিৰ প্ৰসাৰ	আছে	ভি এছ এছ	ফেব্ৰুৱাৰী-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
(ঘ) গৰু/পশুধনৰ স্বাস্থ্য বিকাশ	আছে	ভি এছ এছ	ফেব্ৰুৱাৰী-মাৰ্চ	জে এফ এম চি

(উৎস : প্ৰ-পত্ৰ-৩, তালিকা নং- ৩.১৩/সমুদায়ৰ সদস্য তথা বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

বজাৰ ব্যৱস্থাপনা

বৰগৱং জে এফ এম চিত উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বজাৰ ব্যৱস্থাপনাৰ পৰিকল্পনা—

- (ক) জিলাখনৰ ভিতৰে-বাহিৰে ব্যৱসায়ীসকলৰ সৈতে সংযোগ স্থাপন
- (খ) বন বজাৰত বিক্ৰী
- (গ) প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণ

সন্তোষ্য ফলাফল

এই উপ-খণ্ডটোত বৰগৱং জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলে গ্ৰহণ কৰা বন সংৰক্ষণ ব্যৱস্থাপনাৰ ফলত পাৰা লাভালাভ আৰু পাৰম্পৰাবিক ব্যৱহাৰিক স্বত্ব লাভৰ বাবে সহযোগিতা (বিতৰণ) ব্যৱস্থাপনা সম্পর্কে আলোচিত হৈছে।

৫.৪ কাঠ আৰু ঘাঁহ-বন সন্দৰ্ভত ফলাফলৰ সম্ভাৱনা —

বৰগৰং জে এফ এম চিৰ ফলাফলৰ সম্ভাৱনা সম্পৰ্কত নিম্নোক্ত তালিকা প্ৰস্তুত কৰা হ'ল। বনাঞ্চল বিকাশ আঁচনিৰ অধীনত জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলে লোৱা বন সংৰক্ষণ ব্যৱস্থাপনাৰ পৰা উল্লেখ কৰা ধৰণে সম্ভাৱিত ফলাফলৰ তালিকা—

তালিকা নং— ১৪ : বৰগৰং জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলে বন সংৰক্ষণৰ বাবে লোৱা ব্যৱস্থাবলীৰ সম্ভাৱিত ফলাফল—

সামগ্ৰী তালিকা	মাহ	বছৰ (উল্লিখিত)	পৰিমাণ
জুই খৰি (বন্ধনৰ বাবে)	বছৰজুৰি	—	৩৫-৭০ কেজি/প্ৰতিমাহে
গৃহ নিৰ্মাণৰ বাবে কাঠ	—	—	—
অন্য কাৰ্য সম্পাদনৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	বছৰজুৰি	২২-৪০ ডাল/মাহে	৬০০-১২৫০ কেজি/প্ৰতিমাহে
খুঁটা	—	—	—
বনাঞ্চলৰ গছ আৰু ঘাঁহ- বন পশু খাদ্যৰ বাবে	বছৰজুৰি	—	১১০০-২০০০ কেজি/প্ৰতিমাহে
এন টি এফ পি	৩-৪ মাহ	—	১০-৩০ কেজি/বছৰি
মজুৰি	বছৰজুৰি	২০০-৩০০ টকা/দৈনিক	বনাঞ্চল
অন্যান্য	—	—	—

(উৎস : প্ৰ-পত্ৰ-৩, তালিকা নং- ৩.১৪/সমুদায়ৰ সদস্য তথা বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

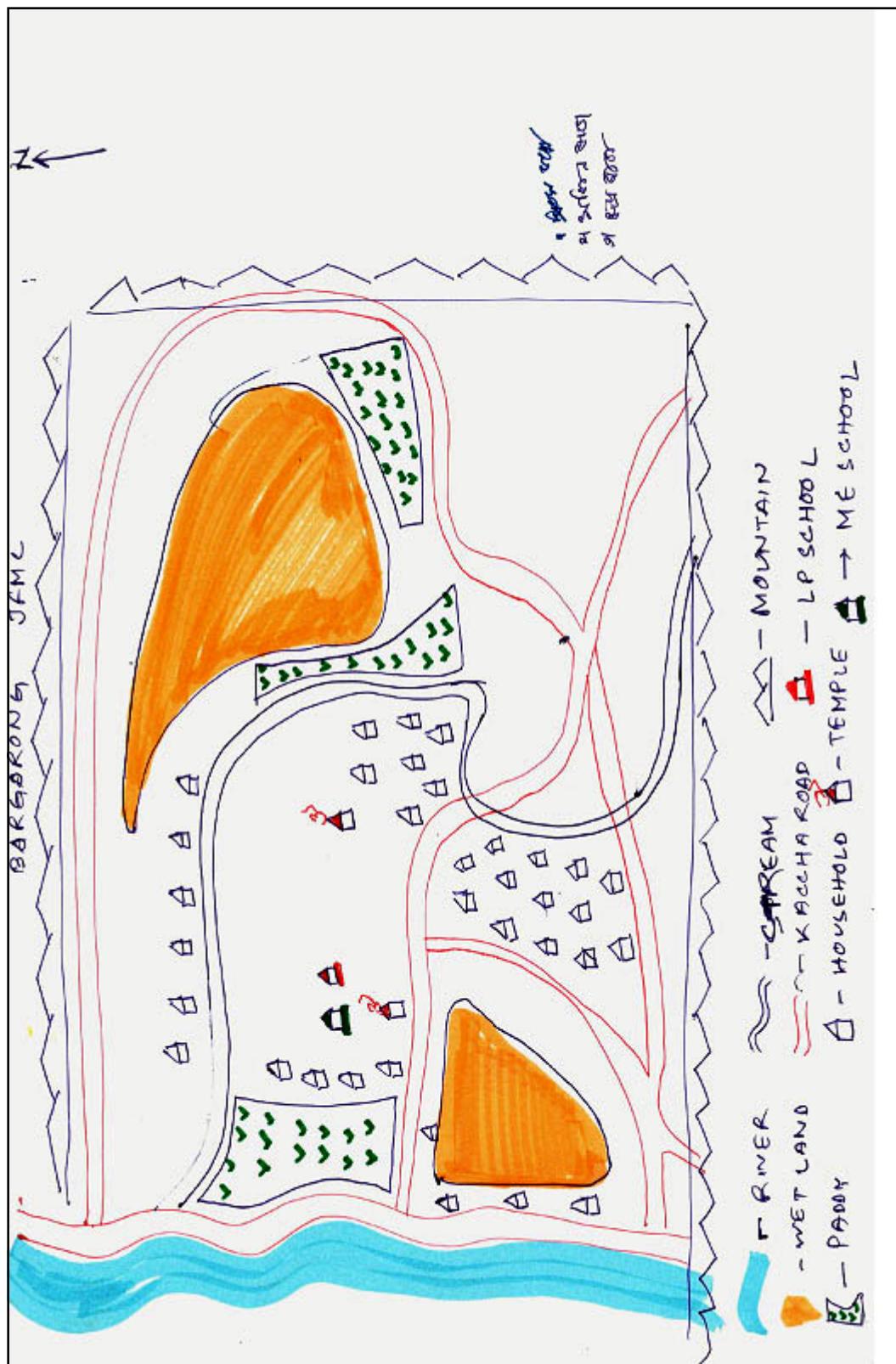
৫.৫ সহযোগিতা (বিতৰণ) ব্যৱস্থাপনা—

বৰগৰং জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ মাজত ফলাফল সহযোগিতা (বিতৰণ) ব্যৱস্থাপনাৰ ধৰণ উল্লেখ কৰা হ'ল—
তালিকা নং— ১৫ : বৰগৰং জে এফ এম চিৰ বাবে ফলাফল সহযোগিতা ব্যৱস্থাপনা

প্ৰক্ৰিয়া	উৎপাদিত সামগ্ৰী
সমানভাৱে উপভোগ কৰিব	ব্যক্তিগতভাৱে সংগ্ৰহ
সদস্যসকলে মুকলিভাৱে সংগ্ৰহ কৰিব	ঔষধি গছ, পশুখাদ্য, বাঢ়ুৰ গছ
অন্যান্য প্ৰক্ৰিয়া	—

(উৎস : প্ৰ-পত্ৰ-৩, তালিকা নং- ৩.১৫/সমুদায়ৰ সদস্য তথা বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

অতিরিক্ত সূচীৰ তালিকা ৫

বৰগৱং জে এফ এম চিৰ সামাজিক আৰু সম্পদৰ মানচিত্ৰ

Boraghat JFMC.

	Road	Drinking water	Electricity	Hospital	Veterinary	Community hall	Irrigation	Sanitation	Education	Market shed	Handloom	Mark scoring	Position
A	A	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Road	A	X	A	A	A	A	A	A	A	A	A	8	2nd
Drinking water	B	X	B	B	B	B	B	B	B	B	B	7	3rd
Electricity	C	X	C	C	C	C	C	C	C	C	C	9	1st
Hospital	D	X	D	D	D	D	D	D	D	D	D	3	6m.
Veterinary	E			X	E	E	E	E	E	E	E	3	6m.
Community hall	F				X	E	E	E	E	E	E	6	7m.
Irrigation	G					X	H	H	H	H	F	1	7m.
Sanitation	H						X	H	H	H	H	5	5m.
Education	I							X	H	H	H	9	1st
Market shed	J								X	I	I	6	4m.
Handloom	K									X	J	3	6m.
											X	1	7m.

1. Electricity.
2. Sanitation.
3. Road.
4. Drinking water.
5. Education.
6. Irrigation.
7. Hospital.
8. Veterinary.
9. Market-shed.
10. Community hall.
11. Handloom.

P.B.
Divisional Forest Officer
Kamrup West Division
Bamunigaon

of Forest year
in Assam
of Assam
of Assam

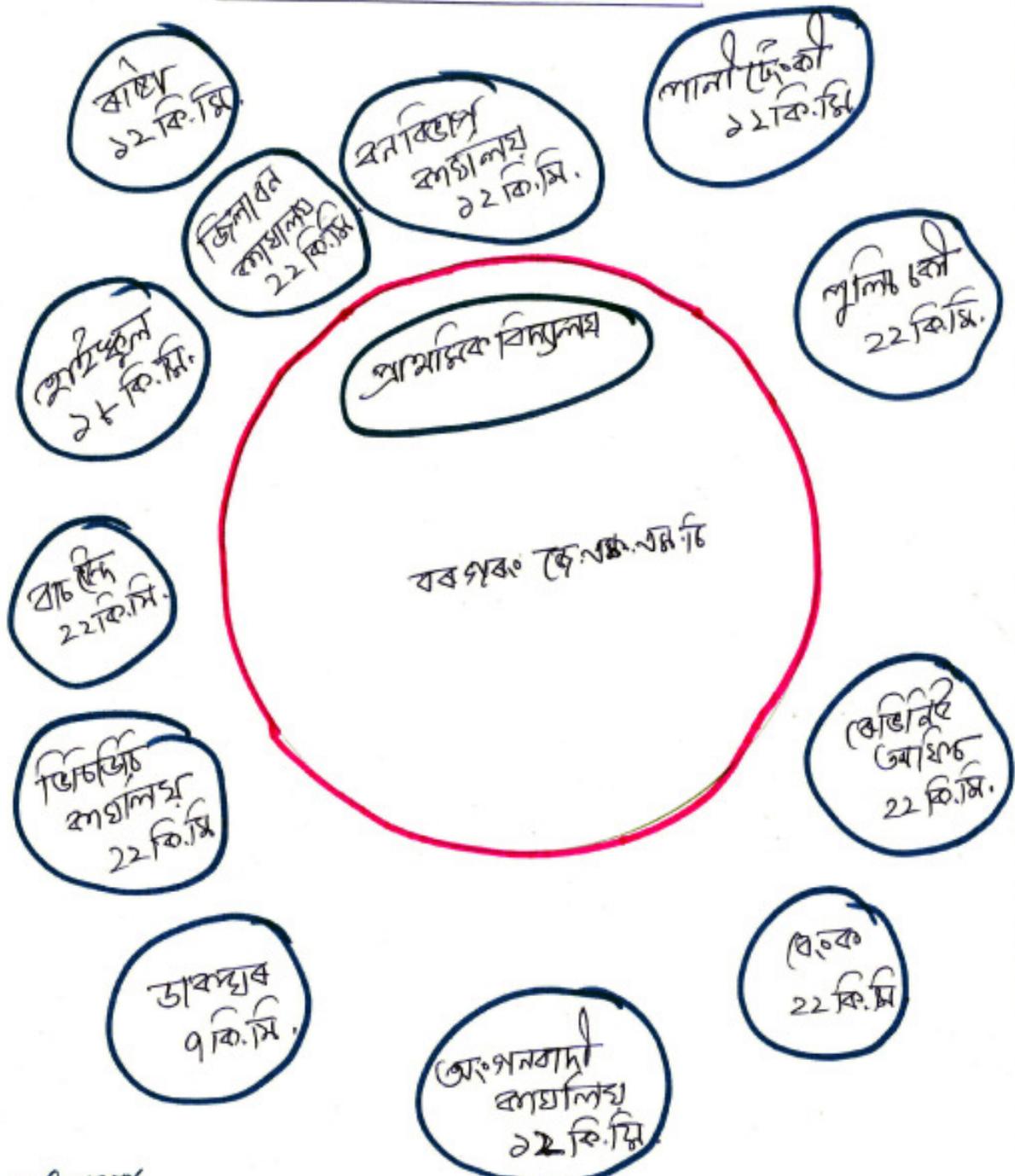
Bongleng IFMC.

	Dev. Of Degraded Forest	Forest protection	Plantation (medicinal, NTFB etc)	Plantation bamboo	Plantation teak	Natural regeneration	Plantation of firewood	Raising of Nursery	Fodder cultivation	Demarcation of boundary	Marks scoring	Position
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M.
Dev of degraded Forest	x	A	C	A	E	A	G	H	T	J.	3	6m.
Forest protection	B	x	C	A	E	B	G	H	I	J.	1	7m.
Plantation on (Medicinal, NTFB etc)	C		x	C	C	C	G	I	C	C	7	37d.
Plantation bamboo	D		x	D	D	G	H	D	D	D	4	5m.
Plantation teak	E			x	E	G	H	E	J	J	4	5m.
Natural regeneration	F				x	G	H	I	I	J	0	9m.
Plantation of firewood	G					x	G	G	G	G	9	15+
Raising of nursery	H						x	H	H	H	8	2nd
Fodder cultivation	I							x	J.	J.	5	6m.
Demarcation of boundary	J								x	S	9th,	

- 1. Plantation of firewood.
 - 2. Raising of nursery.
 - 3. plantation on (Medicinal, NTFB etc.)
 - 4. Demarcation of boundary.
 - 5. Fodder cultivation.
 - 6. Plantation on bamboo.
 - 7. plantation of teak.
 - 8. Development of degraded forest.
 - 9. Forest protection.
 - 10. Natural regeneration.
- * ১০০%
৫ সেল্লুলজ পুরু
৩৫৫৩০০০

BK.
Divisional Forest Office
Kamrup West Division
Bamunigaon

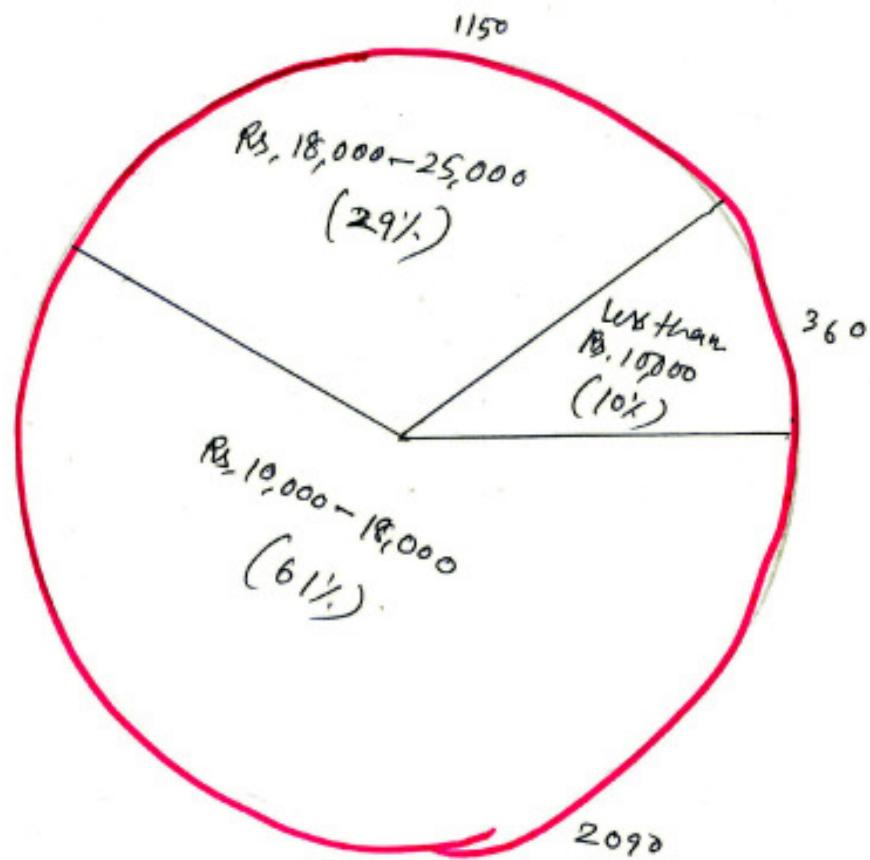
জেরচি - বৰগৱং দে' মহাএন্সি

২ প্ৰিম মজা
৩ মহিলা মজা
১/ কন্দু মজা

বৰগৱং জে এফ এম চিৰ সৈতে সংলগ্ন ব্যৱস্থাবলীৰ বৃত্তিত্ব

Pie chart (Wealth Ranking) - Bangarong JPMC

খ মোট ৭৫৭
গ সর্বমোট ৩৬০
গ কুল ২০৯০

বৰগৱং জে এফ এম চিত সম্পদৰাজিৰ শ্ৰেণীবদ্ধকৰণৰ বাবে পাইচিত্ৰ

অতিরিক্ত অনুসূচী

অতিরিক্ত সূচী (বেকর্ড-১)

তালিকা নং ১ : জে এফ এম চির প্রাথমিক তথ্য

ক্রমিক নং	
জে এফ এম চির নাম	বৰগৱং
প্রতিষ্ঠা দিনস	২০১৬
কার্যবাহী সদস্য সংখ্যা	২০
সভাপতির নাম	সঞ্জয় বাভা
সম্পাদকৰ নাম	কুঞ্জলাল বায়ন
ভি ডি এফত জমা ধন	নাই
অংশগ্রহণ মাচুল প্রতি পরিয়াল/ব্যক্তি	নাই
সামাজিক বেবৰ ব্যবহাৰ	নাই
বিশেষ প্রাপ্তিৰ বাবে মন্তব্য	—
আৰ এফ অ'ৰ দ্বাৰা সফলতাৰ মাপ(%)	—

তালিকা নং ২ : জে এফ এম চির প্রকল্প এলেকাত জনগাঁথনিৰ বিল্যাস

পৰিয়াল সংখ্যা	অনুসূচিত জনজাতি			লিংগ অনুপাত (প্রতি ১০০০ পুৰুষৰ বিপৰীতে)	প্রতি পৰিয়ালৰ গড় সদস্য সংখ্যা
	মুঠ	পুৰুষ	মহিলা		
৪২	১৮৫	৮৮	৯৭	১১০২	৪.৯৪

তালিকা নং ৩ : গাঁও ভিত্তি মাটিৰ স্বত্তাধিকাৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি কৃষকৰ শ্ৰেণীবদ্ধকৰণ

ডাঙৰ খেতিয়ক > ১০ হেক্টেৰ	ক্ষুদ্র খেতিয়ক ২ৰ পৰা ১০ হেক্টেৰ	মধ্যমীয়া সাধাৰণ খেতিয়ক (প্রতি পৰিয়াল) < ২ হেক্টেৰ	ভূমিহাৰা	মুঠ
—	৩৮	৮	—	৩১০

তালিকা নং ৪ : জে এফ এম চি এলেকাত পোহনীয়া গৰচৰ সংখ্যা

গৰ	ম'হ	ছাগলী	হাঁহকুকুৰা	গাহৰি	মুঠ
১৮৯	—	৫৫	২৬০	২৭	৫৩১

তালিকা নং ৫ : জে এফ এম চিৰ আন্তঃগাঁথনি

ক্রমিক নং	আন্তঃগাঁথনি	স্থান	গাঁৰৰ পৰা দূৰত্ব
১	বিদ্যুৎ যোগান	নাই	নাই
২	ৰঞ্জন গেছ	নাই	নাই
৩	যাতায়াত ব্যবস্থা	পকী পথ	১২ কিঃমিঃ
৪	পি এইচ ই	কুলসী	১২ কিঃমিঃ
৫	নিম্ন প্রাথমিক বিদ্যালয়	গাঁৰৰ ভিতৰতে	১ কিঃমিঃ
৬	উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়	কুলসী	১৮ কিঃমিঃ
৭	ডাকঘাৰ	কুকুৰমাৰা	৭ কিঃমিঃ
৮	বেংক	ছয়গাঁও	২২ কিঃমিঃ

৯	অংগনবাড়ী কেন্দ্র	কুলসী	১২ কিঃমি:
১০	ভি টি ভি টি	ছয়গাঁও	২২ কিঃমি:
১১	বাজহ কাৰ্যালয়	ছয়গাঁও	২২ কিঃমি:
১২	আৰক্ষী থানা	ছয়গাঁও	২২ কিঃমি:
১৩	বন বিভাগৰ কাৰ্যালয়	কুলসী	১২ কিঃমি:
১৪	বাছৰ ব্যৱস্থা	ছয়গাঁও	২২ কিঃমি:
১৫	বেল স্টেচন	ছয়গাঁও	২২ কিঃমি:
১৬	জিলা মুখ্যালয়	ছয়গাঁও	২২ কিঃমি:

তালিকা নং ৬ : কৃষি শস্য

	বৰষুণৰ দ্বাৰা উৎপাদিত		জলসিদ্ধি	
	শস্যৰ নাম	এলেকা (হেক্টেরত)	শস্যৰ নাম	এলেকা (হেক্টেরত)
খাবিক	শালিধান	২৬	প্ৰযোজ্য নহয়	—
ৰবি	সৰিয়হ	২	প্ৰযোজ্য নহয়	—
অন্যান্য	পাচলি, ফলমূল	১৫	প্ৰযোজ্য নহয়	৩

তালিকা নং ৭ : বাৰাডোৰা জে এফ এম চিত শস্য উৎপাদনৰ বাস্তুৰ ছবি

শস্যৰ ধৰণ	মুঠ উৎপাদন (আনুমানিক)/কুইটল	খেতি কৰা পৰিয়ালৰ সংখ্যা	গড় উৎপাদন (কুইটল/প্ৰতি হেক্টেৰ)	খাদ্য শস্যৰ এলেকা হেক্টেৰ (আনুমানিক)
ধানখেতি	৮৪০	৪২	২১	৪০
তৈল বীজ	৬	১৬	১.৫	৮
পাচলি	৬.৭	৪৬	১	৬.৭
ফলমূল	২.৬	৪৬	১	২.৬

তালিকা নং— ৮ : জে এফ এম চিৰ অধীনত উপলক্ষ পশুখাদ্য

খাদ্যৰ ধৰণ	১ৰ পৰা ৩ মাহ	৩ৰ পৰা ৬ মাহ	> ৬ মাহ
শস্যৰ অৱশিষ্ট	—	—	✓
গচৰ পাত	—	✓	
ঝাঁহ-বন	—	—	✓
সেউজীয়া খাদ্য	—	✓	
বনাথলৰ ঘাঁহনি	—	—	✓

তালিকা নং ৯ : গাঁরের পৰা বজাৰৰ অৱস্থিতি দূৰত্ব

ক্রয় কৰাৰ বাবে	অৱস্থান	গাঁৰের পৰা দূৰত্ব (কিঃমিঃ)
বেচনৰ দোকান	কুলসী	১২ কিঃমিঃ
সাম্প্রাহিক বজাৰ	কুলসী	১২ কিঃমিঃ
প্ৰধান বজাৰ	ছয়গাঁও	২২ কিঃমিঃ
বন নিগমৰ বিক্ৰী কেন্দ্ৰ	কুকুৰমাৰা	১৮ কিঃমিঃ
টেণ্ডু পট্টা পি এইচ এ ডি	—	—
মাছ বজাৰ	স্থানীয়ভাৱে উপলব্ধ	—
ওষধি গচ্ছ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	—	—
বন নিগমৰ ওষধি গচ্ছ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	—	—

তালিকা নং— ১০ত গাঁওখনত উপলব্ধ জলসম্পদৰ সুবিধাৰ বিৱৰণ

জলসম্পদ	সংখ্যা	পানীৰ উপলব্ধতা	ব্যৱহাৰ
অস্থায়ী বান	১	খৰুজনিত	জলসিঞ্চন, পশুধন পালন
জান-জুৰি	১	খৰুজনিত	জলসিঞ্চন, পশুধন পালন
দমকল	১২	অনিদিষ্টকালীন	ঘৰৰা ব্যৱহাৰ
নদী	১	খৰুজনিত	সকলো কামতে ব্যৱহাৰ
বাজনুৱা কুঁৰা	—	—	—

তালিকা নং— ১১ত জে এম এফ চিয়ে ব্যৱহাৰ কৰা ইঞ্চনৰ ব্যৱহাৰৰ বিৱৰণ

ইঞ্চনৰ ধৰণ	নিৰ্ভৰশীল আৱাসগৃহৰ সংখ্যা	নিৰ্ভৰ হ'বলগীয়া মাহৰ সংখ্যা	সংগ্ৰহ উৎস (স্থানীয়ভাৱে, গাঁৰত, বনাথওলত, অন্যান্য)	প্ৰধান/বিকল্প উৎস
বন্ধনৰ বাবে খৰি	৪২	১২	বনাথওল	প্ৰধান উৎস
কেৰাচিন ষ্ট্ৰ'ভ	—	—	—	—
গোবৰ গেছ	—	—	—	—
এল পি জি	—	—	—	—
বৈদ্যুতিক হিটাৰ	—	—	—	—

ৰেকৰ্ড-২

জীৱিকাৰ সুযোগ পর্যালোচনা

তালিকা নং— ১২ত কৃষি আৰু উদ্যান ক্ষেত্ৰৰ তথ্যৰ বিৱৰণ

সীমাবদ্ধতা	কাৰণ	সুযোগ	কাৰ্য আঁচনি
ন্যূনতম উৎপাদন	<ul style="list-style-type: none"> ◆ পৰম্পৰাগত কৃষি পদ্ধতি ◆ বার্ষিক কেৱল এটা খেতিহে কৰা হয় (শালি ধান) ◆ নগণ্যতম সাৰ আৰু কীট-পতংগ নাশক ব্যৱহাৰ ◆ জলসিঞ্চনৰ ব্যৱস্থাহীনতা ◆ কৃষিগত আন্তঃগাঁথনিৰ অভাৱ, আধুনিক যন্ত্ৰপাতি, যেনে— পাৱাৰ টিলাৰ, ট্ৰেক্টৰ আদিৰ অভাৱ। ◆ উচ্চ উৎপাদনমুখী বীজৰ অব্যৱহাৰ 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ উপযুক্ত আৰু নিয়ন্ত্ৰিত কীটনাশকৰ ব্যৱহাৰ। ◆ নতুন তথা আধুনিক প্ৰযুক্তিৰ ব্যৱহাৰ। ◆ সু-সংৰক্ষণ প্ৰশিক্ষণ আঁচনিৰ কাৰ্যকৰীকৰণ। পৰম্পৰাগত কৃষি কৌশলত গাঁওবাসীৰ দক্ষতা আছে যদিও নতুন কৰ্মদক্ষতাৰ আৱশ্যকতা সময়ৰ আহুন। ◆ উচ্চ উৎপাদনমুখী বীজ ব্যৱহাৰৰ বাবে কাৰ্য আঁচনি। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ট্ৰেক্টৰ চালনৰ প্ৰশিক্ষণ। ◆ কৃষি বিকাশৰ বাবে দক্ষতা বৃদ্ধিৰ কাৰ্য আঁচনি। ◆ উচ্চ উৎপাদনক্ষম শস্যৰ বাবে সাৰ, কীটনাশক ব্যৱহাৰৰ প্ৰশিক্ষণ।
গুদাম আৰু উৎপাদন	<ul style="list-style-type: none"> ◆ উমেহতীয়া গুদামৰ অভাৱ। ◆ বিদ্যুতৰ অভাৱত শীতল পণ্যাগাবৰ অভাৱ। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ বিক্ৰী লোহেৰা সামগ্ৰী নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ বাবে সংৰক্ষিত কৰাৰ সুবিধা। ◆ চাহিদা বৃদ্ধি পোৱালৈকে উৎপাদিত সামগ্ৰী সংৰক্ষিত কৰি ৰাখিব পাৰে। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ আধুনিক টোপোলা নিৰ্মাণ। ◆ সামগ্ৰীৰ সৰবৰাহ আৰু বিতৰণ।
বেচা-কিনা	<ul style="list-style-type: none"> ◆ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ সৰবৰাহৰ বাবে যাতায়াত ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। ◆ বজাৰৰ সৈতে প্ৰত্যক্ষ যোগাযোগৰ অভাৱ, মধ্যভোগীৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। ◆ বজাৰ বিপণনৰ বাবে জ্ঞানৰ অভাৱ, পৰম্পৰাগত বিক্ৰী ব্যৱস্থাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ সামগ্ৰী সৰবৰাহৰ সুবিধাজনক যাতায়াত ব্যৱস্থাই ওচৰৰ বজাৰলৈ সামগ্ৰী কঢ়িওৱাত কৃষকক সহায় কৰে। ◆ মধ্যভোগীক আঁতৰ কৰিব পাৰিলৈ বজাৰত অধিক মূল্য লাভ কৰিব পাৰে। ◆ সাম্প্ৰতিক বজাৰৰ পৰিস্থিতি আৰু বজাৰ মূল্যৰ বিষয়ে জ্ঞান আহৰণ কৰিব পাৰে। ◆ অসম আৰু পশ্চিমবঙ্গৰ সীমান্তৰ্ভী এলোকাত যিহেতু জে এফ এম টি অৱস্থিত, সেয়েহে কৃষকে তেওঁলোকৰ উৎপাদিত সামগ্ৰী অন্য বাজ্যতো বিক্ৰী কৰিব পাৰে। একেদৰে চুবুৰীয়া বাস্তু ভূটান অঞ্চলটোৰ পৰা অধিক দূৰত্বত নহয়। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ব্ৰেতা-বিব্ৰেতাৰ মিলন বা বৈঠক।

তালিকা নং— ১৩ত পশুধন

সীমাবদ্ধতা	কারণ	সুযোগ	কার্য আঁচনি
চৰগীয়া পথাৰৰ অভাৱ	◆ প্ৰযোজ্য নহয়।	—	—
পশু খাদ্যৰ উপলব্ধতা	◆ দুৰ্বল বিভৌয় অৱস্থাৰ বাবে বজাৰৰ পৰা পশু খাদ্য ক্ৰয় কৰাত অপাৰগ। ◆ গচ্ছপাত, বনলতা আৰু শস্যৰ অৱশিষ্ট অংশ কেৱল ৩ৰ পৰা ৬ মাহলৈ উপলব্ধ। গোটেই বছৰজুৰি সেউজীয়া পশুখাদ্য পাৰলৈ নাই।	◆ পশুপালনৰ দ্বাৰা অধিক আয়ৰ সুবিধা। ◆ গাঁওবাসীয়ে সহজলভ্যভাৱে পশুখাদ্য লাভ কৰিলে বৈকল্পিক জীৱিকা হিচাপে ল'ব পাৰে।	
পশু চিকিৎসাৰ সুবিধা	◆ কোনো পশু চিকিৎসা কেন্দ্ৰ নাই। ◆ পশুপালনৰ বাবে উপযুক্ত জ্ঞানৰ অভাৱ।	◆ বেমাৰ নিয়ন্ত্ৰণ। ◆ গাঠগৰ বা পশুধনৰ জীৱনকাল বৃদ্ধি। ◆ এনে ব্যৱস্থাই গাঁওবাসীৰ মাজত সজাগতা বৃদ্ধিৰ লগতে পশুপালনত উদগনি যোগাব।	◆ পশুধন প্ৰতিপালনৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ উন্নতমানৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে পশুপালন বিভাগৰে যোগাযোগ ব্যৱস্থা নিশ্চিত কৰা।
দুঁফ্ঝ উৎপাদন	◆ পশুখাদ্যৰ অভাৱ। ◆ দুঁফ্ঝ উৎপাদনৰ বাবে পশুপালনৰ বৈজ্ঞানিক জ্ঞানৰ অভাৱ।	◆ দুঁফ্ঝ উৎপাদনৰ বাবে প্ৰযোজনীয় প্ৰশিক্ষণ প্ৰহণে দুঁফ্ঝ উৎপাদনৰ দক্ষতা বৃদ্ধি কৰিব। ◆ দুঁফ্ঝ উৎপাদন বৃদ্ধি কৰিবলৈ ওপৰথিও 'মিল্ক বুষ্টাৰ, মিল্ক প্লাছ' আদিৰ দৰে দ্রব্যৰ ব্যৱহাৰ।	
গাঁথীৰ বজাৰ	◆ গাঁথীৰ প্ৰত্যক্ষ বজাৰৰ বাবে যোগাযোগৰ অভাৱ। ◆ দুঁফ্ঝ উৎপাদিত বিভিন্ন সামগ্ৰীৰ চাহিদাৰ বিষয়ে অজ্ঞতা।	◆ কোকৰাবাৰ জিলা মুখ্যালয় আৰু চুবুৰীয়া বাজ্য পশ্চিমবঙ্গ যিহেতু জে এফ এম চিৰ পৰা যথেষ্ট দূৰত, সেয়ে গাঁথীৰ বজাৰত প্ৰচুৰ চাহিদা দেখা যায়।	

তালিকা নং— ১৪-ত এন ড্রিউ এফ পি

সীমাবদ্ধতা	কারণ	সুযোগ	কার্য আঁচনি
সংগ্রহৰ পরিমাণ কম	◆ কম পরিমাণে উপলব্ধ এন ড্রিউ এফ পি	◆ সংরক্ষিত উর্বৰ মাটি উপলব্ধ	◆ খাদ্যশস্যৰ গছ, ঔষধি গছ আদি বোগণ
হৃষ্কালীন সংগ্রহ	—	◆ সংরক্ষিত উর্বৰ মাটি উপলব্ধ	◆ এন টি এফ পিৰ প্ৰসংস্কৰণ উদ্যোগক উদগনি
কম মূল্য	—	—	—
মূল্য সংযোজন	◆ প্ৰসংস্কৰণ উদ্যোগৰ অভাৱ ◆ প্ৰয়োজনীয় সম্পদৰ উৎসৰ অভাৱ। ◆ কাৰিকৰী জ্ঞানৰ অভাৱ।	—	—

তালিকা নং— ১৫তে হস্তত্তীতৰ বিশেষ দক্ষতাৰ বিৱৰণ

সীমাবদ্ধতা	কারণ	সুযোগ	কার্য আঁচনি
কেঁচা সামগ্ৰীৰ উপলব্ধতা	◆ নিকটৰতী স্থানত কেঁচা সামগ্ৰীৰ অভাৱ। (বজাৰৰ দূৰত্ব ৭ কিঃমিৎ)	◆ কেঁচা সামগ্ৰী মজুতকৰণৰ বাবে উমেহতীয়া স্থানৰ আৱশ্যকতা।	◆ কেঁচা সামগ্ৰীৰ বাবে মজুতকৰণ বেংক স্থাপন।
উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণমান	◆ উচ্চ মানবিশিষ্ট সামগ্ৰীৰ অভাৱ ◆ পৰম্পৰাগত কাৰ্যশৈলী যন্ত্ৰপাত্ৰিৰ ব্যৱহাৰ।	◆ নতুন বজাৰ উন্নৰণ আৰু দখলৰ বাবে উচ্চ মানবিশিষ্ট সামগ্ৰীৰ বিকাশ।	◆ আধুনিক যন্ত্ৰ পাতিৰ ব্যৱহাৰৰ প্ৰশিক্ষণ। ◆ গাঁওবাসীক আধুনিক প্ৰযুক্তি প্ৰদান কৰা।
বেচা-কিনাৰ সন্তাৱনীয়তা	◆ নিৰ্ধাৰিত মানৰ বজাৰৰ অভাৱ ◆ মূল্য নিৰ্ধাৰণৰ নীতিৰ অভাৱ ◆ প্ৰতিষ্ঠানগত ক্ৰেতাৰ সৈতে যোগাযোগৰ অভাৱ ◆ নতুন সামগ্ৰীৰ বিকাশৰ অভাৱ	◆ নতুন উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বাবে বজাৰ উন্নৰণ।	◆ প্ৰতিষ্ঠানগত ক্ৰেতাৰ সৈতে অধিক পৰিমাণৰ উৎপাদিত সামগ্ৰী বিক্ৰীৰ ব্যৱহাৰ কৰা।
ঋণৰ সুবিধা	◆ বেংক অথবা ডাকঘৰৰ সৈতে যোগাযোগৰ অভাৱ। ◆ বেংক অথবা চৰকাৰী আঁচনি সন্দৰ্ভত জ্ঞানৰ অভাৱ।	◆ চৰকাৰৰ দ্বাৰা বিকল্পীয় সহযোগিতা। ◆ ঋণৰ বাবে সুবিধা প্ৰদান।	◆ ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ, সাময়িক ঋণ, কাৰ্য সম্পাদনৰ বাবে মূলধনৰ ব্যৱহাৰ।
উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ ভিন্ন ৰূপান্তৰণ	◆ নতুন সামগ্ৰীৰ বিকাশ অথবা সামগ্ৰীৰ ভিন্ন ৰূপান্তৰণৰ অভাৱ। ◆ সামগ্ৰীৰ ভিন্ন ৰূপান্তৰণৰ বাবে ধাৰণাৰ অভাৱ।	◆ চাহিদাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি সামগ্ৰীৰ বিকাশ তথা আধুনিক বজাৰৰ আৱশ্যকতাৰ ভিত্তিত সামগ্ৰীৰ বিকাশ।	◆ দক্ষতা বিকাশ আৰু নতুন সামগ্ৰীৰ বিকাশৰ বাবে প্ৰশিক্ষণ।

তালিকা নং— ১৬ত ঝণৰ সুবিধা

সীমাবন্ধনা	কাৰণ	সুযোগ	কাৰ্য আঁচনি
ঝণপ্রস্তুতা	—	◆ গাঁৱৰ সমীপৰতী এলেকাত আধুনিক বিভীষণ প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন।	◆ ঝণ প্ৰদানৰ উপযুক্ত সুবিধা আগবঢ়োৱাৰ উদ্দেশ্যে বিভীষণ প্ৰতিষ্ঠানৰে যোগাযোগ তথা ব্যৱস্থাপনাৰ উদ্যোগ।
সুদৰ হাৰ	◆ ব্যক্তিগত ঝণদাতাৰ দ্বাৰা অধিক হাৰত সুদ গ্ৰহণ।	◆ বাজসাহায্যযুক্ত ঝণ ব্যৱস্থাপনা	
ঝণৰ উপলব্ধতা	◆ ক্ষতি স্বীকাৰৰ আশংকা ◆ তথ্য-পাতি সংগ্ৰহৰ বাবে জ্ঞানৰ অভাৱ।	◆ উদগনিমূলক প্ৰতিষ্ঠানৰ উদ্যোগ	
বন্ধকীৰ অসুবিধা	◆ বন্ধকীৰ বাবে সাম্পত্তিৰ উপযুক্ত কাগজ-পাতিৰ অভাৱ।	◆ গাঁও এলেকাত প্ৰয়োজনীয় কাগজ-পাতিৰ বাবে পৰ্যাপ্ত সজাগতা সাঁষ্টি।	

BK
Divisional Forest Officer
Kamrup West Division
Bamunigaon